

แนวทางการปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

รวบรวมโดย :

ส่วนทะเบียนและบัญชีระดับ

สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์

คำนำ

การชำระบัญชีสหกรณ์ที่เลิกแล้วเป็นการชำระสะสางทรัพย์สิน หนี้สิน หรือจัดการมรดกของสหกรณ์ซึ่งเป็นนิติบุคคลเพื่อให้เสร็จสิ้นไปด้วยดี แต่ปรากฏว่าสหกรณ์ที่เลิกหลายสหกรณ์ เอกสารสูญหาย หรือปิดบัญชีไม่ได้ก่อนเลิกสหกรณ์เป็นเวลาหลายปี ทำให้ผู้ชำระบัญชีมีปัญหาในทางปฏิบัติ ประกอบกับส่วนทะเบียนและข้อบังคับ สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ได้รับคำถามต่างๆ เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีจากผู้ชำระบัญชีอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อผู้ชำระบัญชีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางปฏิบัติ จึงได้รวบรวมแนวทางปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์ในรูปแบบคำถามและแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ชำระบัญชีใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ส่วนทะเบียนและข้อบังคับ
สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์

กรกฎาคม 2549

การรับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชีและเอกสาร

คำถาม รับมอบทรัพย์สินเมื่อสหกรณ์เลิก กรรมการสิ้นสุดสถานภาพในการรับมอบทรัพย์สิน ผู้ชำระบัญชีได้นำอดีตกรรมการผู้มีอำนาจถอนเงินไปถอนเงินเพื่อปิดบัญชีเงินฝาก การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำผิดขั้นตอนหรือขัดต่อกฎหมายหรือไม่

แนวปฏิบัติ ไม่ขัดต่อกฎหมาย และไม่ผิดขั้นตอน

คำถาม มีการทุจริตในสหกรณ์ กรรมการดำเนินการได้แจ้งความดำเนินคดี ต่อมาสหกรณ์เลิก และมีทรัพย์สินเหลืออยู่ สหกรณ์อยู่ในระหว่างดำเนินคดีและเร่งรัดเรียกเก็บหนี้จากสมาชิก ยังไม่เสร็จสิ้น ทรัพย์สินที่มีอยู่จะสามารถนำไปชำระหนี้เจ้าหนี้ได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ไม่สามารถทำได้ และสหกรณ์ต้องดำเนินการส่งมอบทรัพย์สินแก่ผู้ชำระบัญชีโดยเร็ว แต่หากไม่มีเจ้าหนี้อื่น และเป็นหนี้ที่ถึงกำหนดชำระก็สามารถดำเนินการได้ โดยอนุโลม ตราบเท่าความจำเป็น และให้ผู้ชำระบัญชีรีบดำเนินการให้กรรมการส่งมอบทรัพย์สินนั้น โดยเร็ว เพื่อจะได้ดำเนินการชำระบัญชีต่อไป

คำถาม การที่สมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ เช่น บัญชีย่อยลูกหนี้ สัญญาเงินกู้ สัญญาซื้อขาย เป็นต้น สูญหายไม่ได้ส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีจำเป็นต้องแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือไม่ ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือทวงหนี้ไป ลูกหนี้หัวหมอไม่ยอมรับว่าเป็นหนี้เพราะเขาทราบว่าสมุดบัญชีต่างๆ หาย เมื่อลูกหนี้ปฏิเสธหนี้จะตั้งค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวนเลยได้หรือไม่ (เป็นลูกหนี้ ค่าบัญชีปี 2536 จำนวนล้านบาทเศษ) จะแก้ปัญหอย่างไร หรือจะใช้วิธีการประนีประนอม

แนวปฏิบัติ

- ผู้ชำระบัญชีไม่จำเป็นต้องแจ้งความ หากจะแจ้งความผู้แจ้งความควรเป็นพนักงานสหกรณ์ หรือกรรมการสหกรณ์ที่ต้องส่งมอบสมุดบัญชีเป็นผู้แจ้ง
- กรณีชำระบัญชี ลูกหนี้ปฏิเสธหนี้ไม่จำเป็นต้องตั้งค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ เพราะหากไม่ได้รับชำระบัญชีก็จะตัดเป็นค่าใช้จ่ายในการเลิกกิจการ การตั้งค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ถ้าจะตั้งต้องตั้งก่อนรับมอบทรัพย์สิน
- ลูกหนี้ค่าบัญชี ปี 2536 เป็นลูกหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว ถ้าผู้ชำระบัญชีสามารถเรียกให้ชำระคืนได้ก็จะถือเป็นรายได้ในการเลิกกิจการ

- คำถาม** การรับมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ที่ว่ารับให้ครบถ้วนนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ชำระบัญชีใช่หรือไม่ ถ้าภายหลังตรวจสอบแล้วยังขาดหลักฐานสำคัญจะดำเนินการให้สหกรณ์ส่งมอบอีกได้หรือไม่
- แนวปฏิบัติ** การรับมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ผู้ชำระบัญชีจะต้องรับมอบให้ครบถ้วนจะใช้ดุลยพินิจไม่ได้และภายหลังหากตรวจสอบแล้วพบว่ายังขาดหลักฐานสำคัญก็อาจสอบถามจากผู้รับผิดชอบได้ นอกจากนี้ กรณีที่ทรัพย์สินของสหกรณ์มีเป็นจำนวนมาก จนผู้ชำระบัญชีไม่อาจขนย้ายมาได้ ก็อาจมอบให้อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการหรือพนักงานของสหกรณ์ โดยต้องทำหนังสือมอบหมายไว้เป็นหลักฐานด้วย
- คำถาม** กรรมการไม่ให้ความร่วมมือ ทรัพย์สินถาวรหายไก่อนส่งมอบ หากที่จะติดตาม จะตัดออกจากบัญชีและเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินได้หรือไม่ นอกจากนี้ทรัพย์สินบางรายการ กรรมการนำไปให้สถานีตำรวจใช้ ทางผู้ชำระบัญชีจะทำหนังสือถึงสถานีตำรวจบริจาคทรัพย์สินให้ จะได้หรือไม่
- แนวปฏิบัติ** - ทรัพย์สินที่หายไปก่อนที่สหกรณ์จะส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชีเป็นเรื่องที่คณะกรรมการของสหกรณ์ ควรติดตามให้มีผู้รับผิดชอบ ส่วนการจัดทำงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินนั้น ทรัพย์สินในงบดุลจะเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่จริง ณ วันรับมอบฯ
- ทรัพย์สินที่กรรมการนำไปให้สถานีตำรวจใช้ โดยหลักการต้องเรียกคืน แต่ในทางปฏิบัติที่ประชุมใหญ่อาจให้สัตยาบันโดยอนุมัติงบดุลที่แสดงรายการทรัพย์สินที่มีอยู่จริง
- คำถาม** กรณีที่คณะกรรมการยังไม่ยอมส่งมอบทรัพย์สิน เพราะกรรมการที่เก็บรักษาเงินสดและมีอำนาจในการสั่งจ่ายเงินฝากธนาคาร ได้ย้ายไปอยู่จังหวัดอื่น ผู้ชำระบัญชีจะมีวิธีการบังคับให้คณะกรรมการส่งมอบทรัพย์สินอย่างไร
- แนวปฏิบัติ** - สำหรับกรณีชำระบัญชีหากกรรมการซึ่งเป็นผู้เก็บรักษาเงินสดของสหกรณ์ไม่ส่งมอบเงินสดให้ผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีก็สามารถจัดทำงบการเงินได้ โดยตั้งกรรมการผู้นั้นเป็นลูกหนี้เงินขาดบัญชี
- สำหรับบัญชีเงินฝากธนาคาร ผู้ชำระบัญชีควรติดต่อกับธนาคาร โดยใช้สำเนาคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีเป็นหลักฐานเพื่อขอ โอนบัญชีเงินฝากเป็นชื่อของผู้ชำระบัญชี
- ผู้ชำระบัญชีอาจฟ้องให้คณะกรรมการสหกรณ์ส่งมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานได้

คำถาม

ตั้งแต่เริ่มชำระบัญชีจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 10 ปีแล้ว ผู้ชำระบัญชีคนแรกได้รับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชี ตลอดจนเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชียังไม่ครบถ้วน สหกรณ์มีทรัพย์สิน และหนี้สินเป็นจำนวนมาก การดำเนินคดีกับลูกหนี้ต่างๆ สิ้นสุดแล้ว เจ้าหนี้ดำเนินคดีกับสหกรณ์สิ้นสุดแล้ว ได้ยึดทรัพย์ (ที่ดินและอาคาร) ขายทอดตลาดชำระหนี้ แต่ก็ยังชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ไม่หมด กรรมการเหลือเพียง 1 คน (กรรมการคนอื่นเสียชีวิต) ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันได้รับมอบงานต่อจากผู้ชำระบัญชีคนแรก

1. กรณีกรรมการไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินและหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีให้ครบถ้วนได้นั้น ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันควรปฏิบัติอย่างไร (ด้านการปฏิบัติงานและการรายงาน)
2. ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะเริ่มจัดทำงบดุลเมื่อใด
3. สินค้าคงเหลือและครุภัณฑ์ที่ได้รับมอบบางส่วนนั้นจะจัดการจำหน่ายไปก่อนที่จะจัดทำงบดุลได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

- กรณีที่ผู้ชำระบัญชีคนแรกยังไม่ได้จัดทำงบการเงินตาม ม.80 ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 ต้องจัดทำงบการเงินดังกล่าว โดยจัดทำ ณ วันรับมอบทรัพย์สินและเอกสารจากผู้ชำระบัญชีคนแรก การดำเนินการต่างๆ เช่น การดำเนินคดีกับลูกหนี้ และการจ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ถือเป็นการดำเนินงานก่อนจัดทำงบการเงินตาม ม.80
- สินค้าคงเหลือ/ครุภัณฑ์ หากผู้ชำระบัญชียังไม่ได้จัดทำงบการเงินตาม ม.80 ผู้ชำระบัญชีจะจัดการจำหน่ายไปก่อนไม่ได้
- สหกรณ์นี้ถึงเล็กมานานกว่า 10 ปีแล้ว การจะดำเนินการจัดทำงบตาม ม.80 นั้นน่าจะทำได้ยาก เอกสารหลักฐานต่างๆ ไม่ครบถ้วน ถ้าเป็นไปได้ให้ดำเนินการตามกรณีตัวอย่างของร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด ที่ปรากฏในคู่มือการชำระบัญชี คือเรียกให้กรรมการมาให้ปากคำแล้วเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ ขอลอนชื่อออกจากทะเบียนต่อไป

คำถาม

เงินสดที่กรรมการเก็บรักษาไว้ และสมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร ถ้าเขาไม่ยอมส่งมอบจะนำมาหักกลบลบหนี้กับเจ้าหนี้เงินยืมทรอง ซึ่งกรรมการผู้นั้นเป็นเจ้าหนี้เงินยืมทรองอยู่ โดยไม่ต้องรอให้เขาส่งมอบเงินสดและปิดบัญชีเงินฝากได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

ถ้ากรรมการผู้เก็บรักษาเงินสดและสมุดเงินฝากธนาคาร ไม่ยอมส่งมอบเงินสดและสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารที่เก็บรักษาอยู่ให้ผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีย่อมมีสิทธิขอหักกลบลบหนี้กับหนี้เงินยืมทรองที่กรรมการดังกล่าวเป็นเจ้าหนี้สหกรณ์ได้ ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้ต่อกรรมการดังกล่าวด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 341 และ 342)

คำถาม เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี ได้ทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปิดประกาศเรื่องการชำระบัญชีและเลิกสหกรณ์ ได้ทำหนังสือแจ้งให้สหกรณ์ทราบเพื่อส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ตามแบบที่กรมฯ กำหนดในคู่มือการชำระบัญชี นับแต่วันแจ้งให้สหกรณ์ทราบ (10 ก.ค. 35) จนถึงปัจจุบันยังไม่สามารถรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่างๆ ได้ เนื่องจากคณะกรรมการติดตามการบ้าง พนักงานมีงานมาก ซึ่งผู้ชำระบัญชีได้ติดต่อกับสหกรณ์อยู่เรื่อยๆ เพื่อส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ เพื่อดำเนินการชำระบัญชีต่อไป จากเหตุการณ์นี้ผู้ชำระบัญชีจะต้องปฏิบัติอย่างไรต่อไป

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีจะไม่สามารถดำเนินการชำระบัญชีได้ ถ้าหากไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน เอกสาร และบัญชีจากผู้รับผิดชอบของสหกรณ์ ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีจึงต้องติดต่อประสานงานกับกรรมการของสหกรณ์ให้ทำการส่งมอบบัญชีเอกสารและทรัพย์สินให้ได้ การส่งมอบนั้นไม่จำเป็นต้องให้คณะกรรมการทุกคนมาส่งมอบ ควรนัดกรรมการคนใดคนหนึ่งก็ได้ที่ว่างมาส่งมอบ

คำถาม กลุ่มเกษตรกร มีงบการเงินปีสุดท้าย เมื่อปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มี.ค. 32 ได้ติดต่อกกลุ่มฯ ให้มอบเอกสาร แต่กลุ่มฯ ทำหายหมด ผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการอย่างไร

แนวปฏิบัติ ให้ทำบันทึกการส่งมอบ โดยคณะกรรมการบันทึกว่าไม่มีอะไรเลย ไม่ว่าจะ เป็นเอกสาร หลักฐาน สมุดบัญชี รวมทั้งเงินและเงินฝากธนาคาร เมื่อมีบันทึกแล้วก็นำบันทึกนั้นเสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ให้ถอนชื่อได้เลย

คำถาม กลุ่มเกษตรกรที่คณะกรรมการถึงแก่กรรมหมด ติดต่อสมาชิกได้ไม่กี่คน และนัดประชุม แต่งตั้งคณะกรรมการใหม่ ก็ไม่มีใครมา เอกสารต่างๆ อยู่ที่เกษตรอำเภอ จะให้เกษตรอำเภอส่งมอบเอกสารนั้นให้ผู้ชำระบัญชีได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ได้

คำถาม

เมื่อมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี ถ้าหากผู้ชำระบัญชีได้มีหนังสือไปถึงกรรมการให้ส่งมอบทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน สมุดบัญชี และทะเบียนต่างๆ แล้วภายใน 30 วัน แต่ไม่ได้รับการติดต่อกลับมา ได้ทำหนังสือทวงถามไปยังผู้รับผิดชอบ แต่ก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับมา เช่นเดียวกัน เวลาล่วงเลยมาเป็นเวลาหลายเดือนแล้วผู้ชำระบัญชีจะต้องทำอะไรต่อไป สามารถทำงานครั้งสุดท้ายแล้วทำรายงานการชำระบัญชี ส่งนายทะเบียนสหกรณ์ได้ในคราวเดียวกันเลยหรือไม่

แนวปฏิบัติ

กรณีตามปัญหาเป็นเรื่องคณะกรรมการสหกรณ์ไม่ส่งมอบทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน สมุดบัญชี และทะเบียนต่างๆ ให้กับผู้ชำระบัญชี แม้ผู้ชำระบัญชีจะได้ทำหนังสือถึงผู้รับผิดชอบแล้ว แต่ก็ไม่ได้รับการติดต่อจนเวลาล่วงเลยมาหลายเดือนแล้วนั้น มีวิธีปฏิบัติคือ

1. ถ้าอยู่ในวิสัยที่ผู้ชำระบัญชีจะไปพบกรรมการที่รับผิดชอบด้วยตนเองได้ก็ควรเดินทางไปพบเพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงว่า สหกรณ์มีทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน สมุดบัญชีและเอกสารอื่นหรือไม่ ถ้ามีผู้ชำระบัญชีก็ควรรับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานจากกรรมการด้วย แต่ถ้ากรรมการแจ้งว่าไม่มีทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน และสมุดบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ควรขอให้กรรมการรับรองว่าไม่มีทรัพย์สินและสมุดบัญชีด้วยเพื่อจะได้ใช้เป็นหลักฐานในการชำระบัญชีต่อไป
2. ถ้าผู้ชำระบัญชียังไม่ได้รับมอบทรัพย์สินและสมุดบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชียังไม่สามารถทำงานการเงินและรายงานการชำระบัญชีได้ เพราะไม่มีเอกสารสมุดบัญชีที่จะใช้เป็นหลักฐานลงบัญชีต่อไปได้ แต่ผู้ชำระบัญชีสามารถที่จะรายงานให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบถึงการไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน และสมุดบัญชีในรายงานความเคลื่อนไหวในการชำระบัญชีงวด 6 เดือนได้

คำถาม

กรณีสิ่งเล็กละเอียดๆ แต่กลุ่มไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินและเอกสารต่างๆ ได้ จะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

แนวปฏิบัติ

1. ให้คณะกรรมการจัดทำบันทึกแจ้งผู้ชำระบัญชีว่าไม่มีเอกสารส่งมอบ เนื่องจากอะไร
2. ติดต่อหน่วยงานราชการ (สทส.) ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอเอกสารล่าสุดที่มี เช่น งบการเงิน ครั้งสุดท้าย รายงานการสอบบัญชี
3. ผู้ชำระบัญชียังคงต้องปิดประกาศเลิกกลุ่ม ประกาศหนังสือพิมพ์ หรือโฆษณาทางอื่นๆ อย่างน้อย 2 วัน ติดต่อกัน เว้นช่วงเวลารอผู้มีส่วนได้เสียติดต่อ
4. ผู้ชำระบัญชีทำรายงานผลการชำระบัญชี ส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ
5. เมื่อได้รับรายงานคืนจากผู้สอบบัญชี ทำบันทึกเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อให้พิจารณาขีดชื่อออกจากทะเบียน

คำถาม ประธานกลุ่มฯ มอบให้ลูกชายจัดทำบัญชี ต่อมามีการเลือกตั้งคณะกรรมการฯ ชุดใหม่ แต่ประธานกลุ่มฯ ไม่สามารถส่งมอบเอกสารได้ เนื่องจากลูกชายไปทำงานต่างแดน ต่อมาที่ประชุมใหญ่ลงมติเลิกกลุ่ม เนื่องจากไม่ดำเนินธุรกิจ ผู้ชำระบัญชีสามารถชำระบัญชีจากงบสุดท้ายของผู้สอบบัญชีโดยไม่มีการส่งมอบเอกสารได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ให้คณะกรรมการดำเนินการบันทึกไม่มีเอกสารส่งมอบ รวมทั้งระบุด้วยว่าหลังจากวันที่.....(สิ้นปีบัญชี) กลุ่มได้มีการรับ-จ่ายอะไรหรือไม่ อย่างไร สำหรับการชำระบัญชีให้ดูตัวอย่างร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

คำถาม กรณีกลุ่มเกษตรกรมีงบปีสุดท้ายสิ้นสุด 31 มีนาคม 2528 นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิกกลุ่มฯ แต่ไม่มีเอกสารใดๆ ให้ดำเนินการชำระบัญชีได้ แต่งบสุดท้ายมีเงินสด เงินฝากธนาคาร และเจ้าหนี้ แต่ไม่ทราบว่าเจ้าหนี้เป็นใคร และผู้เก็บรักษาเงินสดติดตามหาไม่พบติดตามได้เพียงทะเบียนหุ้นของสมาชิกเท่านั้น กลุ่มไม่มีการดำเนินธุรกิจมากกว่า 20 ปี ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำอะไร จะขอถอนชื่อได้เลยหรือไม่ ถ้าไม่ทราบเจ้าหนี้เป็นใคร จะต้องสอบถามหน่วยงานใดบ้างนอกจากเกษตรจังหวัด และ อตก.

แนวปฏิบัติ

1. ต้องปิดประกาศแจ้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ให้มาแจ้งแก่ผู้ชำระบัญชี
2. เงินฝากก็ให้ไปติดต่อที่ธนาคาร ขอปิดบัญชีเปลี่ยนเป็นชื่อผู้ชำระบัญชี หรือขอเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจถอนเงิน โดยนำคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีไปแสดง หรือกรณีที่ธนาคารหักเป็นค่ารักษาบัญชีไปหมดแล้ว ให้ขอเอกสารยืนยันจากธนาคาร
3. เจ้าหนี้และลูกหนี้หากไม่มีรายใดมาแจ้ง ซึ่งน่าจะขาดอายุความแล้ว ก็เข้าบัญชีเลิกกิจการได้

คำถาม กรณีกลุ่มเกษตรกรมีลูกหนี้ แต่ไม่มีรายละเอียดลูกหนี้รายตัว ไม่มีเอกสารประกอบการเป็นหนี้ ผู้ชำระบัญชีควรทำอะไร สามารถตัดหนี้สูญได้หรือไม่ เนื่องจากไม่มีสัญญาใดๆ ใช้ในการเรียกเก็บหนี้ได้เลย

แนวปฏิบัติ

1. ต้องประกาศในหนังสือพิมพ์ให้ผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสียติดต่อกับผู้ชำระบัญชี
2. ในการจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน ผู้ชำระบัญชีสามารถตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวนได้ เมื่อชำระบัญชีก็ให้โอนปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

คำถาม กลุ่มเกษตรกรมีเงินฝากธนาคาร 1,500 บาท สมุดบัญชีเงินฝากธนาคารหาย ไม่มีสมุดบัญชีต่าง ๆ ผู้มีอำนาจถอนเงินไม่สามารถติดต่อได้ไม่รู้ว่าใคร และไม่สามารถถอนเงินฝากได้ ควรปฏิบัติอย่างไร ถึงจะถอนเงินได้

แนวปฏิบัติ นำประกาศที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิกสหกรณ์ไปให้ธนาคาร พร้อมกับคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี

คำถาม กลุ่มเกษตรกรตั้งมาประมาณ 15 ปี มีหนี้ค้างและเงินสดขาดบัญชี ตามรายงานผู้สอบบัญชี เมื่อติดตามถึงประธานกลุ่ม แจ้งว่า เอกสารสูญหาย ไม่มีลูกหนี้รายตัว ไม่ทราบว่าใครเป็นหนี้บ้าง สมาชิกเสียชีวิตและย้ายออกนอกแดน ไม่สามารถประชุมใหญ่ได้ เหลือประธานคนเดียวมีอายุมาก หูพิการ ในฐานะผู้ชำระบัญชีจะปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ

1. แจ้งความ โดยประธานกลุ่มฯ และสำเนาให้ผู้ชำระบัญชี
2. ให้ประธานทำบันทึกชี้แจง
3. ชำระบัญชีแบบร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

คำถาม ในกรณีที่เอกสารของกลุ่ม/สหกรณ์ กรรมการแจ้งว่าไม่มีแล้ว แต่มีงบ/กระดาษทำการปีสุดท้าย หรือเกือบสุดท้าย ปี 47 โดยยังมีลูกหนี้เจ้าหนี้ยู่ (โดยการประสานงานกับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์) ผู้ชำระบัญชีควรจะดำเนินการอย่างไร

แนวปฏิบัติ ในกรณีนี้ต้องให้คณะกรรมการดำเนินการไปแจ้งความเอกสารสูญหาย เพื่อป้องกันการละเมิดเนื่องจากระยะเวลาไม่นาน ผู้ชำระบัญชีควรเรียกประชุมสมาชิกและสอบทานหนี้สินและทุนตลอดจนเจ้าหนี้ และชำระบัญชีตามหลักฐานและงบการเงินที่ได้รับจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และจากการสอบทานหนี้สินและทุน

คำถาม กลุ่มเกษตรกรเลิก คิดประกาศแล้ว ไปประสานงานกับประธานกลุ่มแล้ว ไม่มีเอกสารหลักฐานอะไรเลย จะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ (กลุ่มที่เล็กนี้ยังไม่มีการเก็บเงินค่าหุ้นจากสมาชิก) ใบสำคัญรับจดทะเบียนหาไม่พบ รายชื่อสมาชิกก็ไม่มี จะต้องหารายชื่อสมาชิคนำเสนอรายงานนายทะเบียนหรือไม่ การส่งมอบเอกสาร ไม่ได้ทำหลักฐานการมอบไว้ มีเพียงเอกสารมาฝากไว้ที่สำนักงาน คนอื่นรับไว้และไม่ทราบว่าเป็นใคร ในสมุดบัญชีรับจ่าย มียอดเงินสดคงเหลือ

แนวปฏิบัติ

1. ต้องสอบถามคณะกรรมการดำเนินการบันทึกปากคำ สำหรับกรณีนี้น่าจะมีการเรียกเก็บเงินค่าหุ้นจากสมาชิกแล้ว เนื่องจากมียอดเงินสดคงเหลือและมีบัญชีรับจ่ายเงิน
2. ติดต่อสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ว่าได้มีการปิดบัญชีหรือไม่

คำถาม กรณีกลุ่มเกษตรกรไม่มีเอกสารหลักฐานอะไรเลย ได้หยุดดำเนินการมานาน 10 ปี สมาชิกได้ล้มหายตายไปแล้วเหลือแต่ทายาทและอดีตกรรมการบางคน

ถามว่า จะดำเนินการชำระบัญชีอย่างไร กลุ่มไม่มีเอกสารส่งมอบอ้างว่าเอกสารได้สูญหายไปแล้ว

แนวปฏิบัติ บันทึกสอบปากคำพยานแวดล้อม และชำระบัญชีแบบร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด

การประกาศหนังสือพิมพ์และแจ้งเจ้าหน้าที่

- คำถาม** การลงประกาศในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นราย 15 วัน 1 ฉบับ จะถือว่าเพียงพอแล้วหรือยัง
- แนวปฏิบัติ** ผู้ชำระบัญชีจะประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ราย 15 วัน 1 ฉบับ นั้น เป็นการปฏิบัติที่ไม่เพียงพอและไม่ถูกต้องตามที่ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 กำหนดไว้ กล่าวคือ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 79 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวัน อย่างน้อย 2 วันติดต่อกัน
- คำถาม** ผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ทวงจ่ายเงินค่าลงหนังสือพิมพ์ ค่าพาหนะและอื่นๆ ไปก่อน แต่ยังไม่เบิกไม่ได้ เนื่องจากไม่มีเงินสดในมือ คงมีแต่เงินฝากธนาคารประเภทกระแสรายวันที่ยังไม่ได้โอนมาเป็นชื่อผู้ชำระบัญชี ต่อมาเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีคนใหม่ ผู้ชำระบัญชีคนใหม่มีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายต่างๆ เพื่อจ่ายให้ผู้ชำระบัญชีคนเก่าหรือไม่ และต้องจัดทำใบสำคัญจ่ายอย่างไร เช่น
- ให้ผู้ชำระบัญชีคนใหม่เซ็นชื่อรับรองแล้วจ่ายเงินให้ผู้ชำระบัญชีคนเก่า หรือ
 - ให้ผู้ชำระบัญชีคนเก่าเซ็นชื่อรับเงินด้วย
- แนวปฏิบัติ** ภาระค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี ถ้ามี ต้องจ่ายก่อนรายจ่ายอื่นและใครเป็นผู้รับเงินก็ให้ผู้นั้นเป็นผู้ลงนามรับเงินในเอกสารใบสำคัญ
- คำถาม** กรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สินต่างๆ แล้วจากผู้ชำระบัญชีคนก่อนๆ ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ผู้ชำระบัญชีจะต้องลงประกาศหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน จากหลักฐานปรากฏว่าผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ลงประกาศหนังสือพิมพ์ไว้แล้ว ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะต้องลงประกาศหนังสือพิมพ์อีกหรือไม่ (สหกรณ์นี้ไม่มีเงินสดคงเหลือ ไม่มีเงินฝากธนาคารและมีแต่เจ้าหน้าที่)
- แนวปฏิบัติ** ไม่ต้องลงประกาศหนังสือพิมพ์ เพราะพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 79 บัญญัติไว้ให้ประกาศหนังสือพิมพ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ซึ่งตามปัญหานี้ได้เปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีมาหลายคนแล้ว และมีหลักฐานว่าคนก่อนได้ประกาศหนังสือพิมพ์ไปแล้วด้วย ถึงแม้ว่าคนก่อนจะไม่ได้ประกาศหนังสือพิมพ์ไว้ ผู้ชำระบัญชีคนต่อมาก็ไม่ต้องประกาศหนังสือพิมพ์ เพราะล่วงเลยกำหนดเวลาตามกฎหมายแล้ว

การจัดทำงบการเงินเมื่อรับมอบทรัพย์สินและการเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่

คำถาม

กรณีรับมอบสมุดบัญชีและทรัพย์สินหลายครั้ง จะถือวันที่ครั้งหลังเป็นวันที่จัดทำงบการเงินใช่หรือไม่ กล่าวคือ ผู้ชำระบัญชีคนก่อนรับมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ บางส่วน ต่อมาผู้ชำระบัญชีที่แต่งตั้งใหม่ได้รับมอบอีกรวมทั้งรับมอบทรัพย์สินถาวร เนื่องจากผู้ชำระบัญชีคนก่อน ทางสหกรณ์ยังไม่ได้ส่งมอบทรัพย์สินถาวร กรณีดังกล่าว ผู้ชำระบัญชีคนก่อนจ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีคนต่อมาทำงบการเงินเมื่อวันรับมอบทรัพย์สินครั้งหลังค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีจะถือเป็นรายจ่ายในการดำเนินงานของสหกรณ์หรือค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

18 ธ.ค. 32 - ผู้ชำระบัญชีคนก่อนรับมอบสมุดบัญชี ระหว่างนี้ผู้ชำระบัญชีคนก่อนจ่ายค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

11 ม.ค. 25 - ผู้ชำระบัญชีคนใหม่รับมอบสมุดบันทึกและทรัพย์สินต่างๆ โดยผู้ชำระบัญชีคนใหม่จัดทำงบการเงิน ณ วันนี้ การจัดทำบัญชีรับจ่ายจะต้องทำรายการที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ 11 ม.ค. 35 เป็นต้น ใช่หรือไม่

แนวปฏิบัติ

- จากวันที่ 18 ธ.ค. 32 ซึ่งผู้ชำระบัญชีคนแรกได้รับมอบทรัพย์สิน เอกสาร ถึงวันที่ 11 ม.ค. 35 ผู้ชำระบัญชีคนแรกยังไม่ได้จัดทำงบการเงินตาม ม.93 ดังนั้นผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 จึงต้องจัดทำงบการเงินเมื่อได้รับมอบทรัพย์สินและเอกสารตาม ม.93 ณ วันที่ 11 ม.ค. 35
- ค่าใช้จ่ายที่ผู้ชำระบัญชีคนแรกจ่ายไปให้ ถือเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แสดงไว้ในงบกำไรขาดทุน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน
- บัญชีรับจ่ายระหว่างการชำระบัญชี ให้จัดทำต่อจากงบการเงินที่จัดทำขึ้นตาม ม.93 คือตั้งแต่วันที่ 11 ม.ค. 35 เป็นต้นไป

คำถาม

ถ้าพบว่าตั้งแต่ปีก่อนๆ ร้านสหกรณ์วิทยาลัย ตั้งบัญชีเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนสมาชิกสมทบเกินกว่าที่ปรากฏในรายละเอียด

ผู้ชำระบัญชีจะโอนรายการเป็นเงินสำรองได้หรือไม่ ถ้าจัดทำงบการเงินไปแล้วจะแก้ไขที่งบการเงินได้หรือไม่ (ผู้สอบบัญชียังไม่รับรองงบการเงิน)

แนวปฏิบัติ

- เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืนสมาชิกสมทบ ซึ่งเกินกว่ารายตัวที่มีขมาจากปีก่อนๆ ผู้ชำระบัญชีโอนเข้าเป็นเงินสำรองได้ก่อนการจัดทำงบการเงิน
- ถ้าจัดทำงบการเงินแล้ว แต่ผู้สอบบัญชียังไม่รับรองงบการเงิน ผู้ชำระบัญชีสามารถขอแก้ไขงบการเงินได้

คำถาม ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน และได้เสนอนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว แต่นายทะเบียนสหกรณ์ยังไม่ได้ส่งคืนให้ผู้สอบบัญชี ระหว่างนั้นมีอดีตพนักงานสหกรณ์ที่ทวงเงินสะสมพนักงาน เมื่อตรวจสอบหลักฐานการจ่ายเงินเดือนแล้ว ปรากฏว่าสหกรณ์ตั้งบัญชีเงินเดือนด้วยยอดสุทธิ (หลังหักเงินสะสม) อย่างนี้จะต้องแก้ไขงบดุลหรือไม่ ถ้าไม่แก้ไขงบดุล จะใช้วิธีกันเงินไว้จ่ายเงินสะสมได้หรือไม่ และเมื่อจ่ายเงินจะมีวิธีปฏิบัติทางบัญชีอย่างไร

แนวปฏิบัติ กรณีตามปัญหาแยกแนวปฏิบัติได้ 2 ทาง คือ

1. ถ้างบดุลที่เสนอนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อแต่งตั้งผู้สอบบัญชีตรวจรับรองงบดุล โดยผู้สอบบัญชียังไม่ได้ตรวจสอบรับรอง ผู้ชำระบัญชีควรขอคืนเพื่อแก้ไขงบดุลและงบกำไรขาดทุน แล้วปรับปรุงรายการบัญชี ดังนี้

เดบิต บัญชีเงินเดือน

เครดิต บัญชีเงินสะสมพนักงาน

2. ถ้างบดุลที่เสนอนายทะเบียนสหกรณ์ได้ผ่านการตรวจสอบรับรองจากผู้สอบบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ต้องจ่ายเงินสะสมพนักงานคืนให้พนักงานสหกรณ์ โดยให้ถือเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างการชำระบัญชี

คำถาม - กรณีสหกรณ์ตักล้างการตรวจสอบมาหลายปี ผู้ชำระบัญชีจะต้องจัดทำงบดุล ณ วันสิ้นสุดปีทางบัญชีของทุกปีใช่หรือไม่

แนวปฏิบัติ กรณีนี้ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบดุล ตั้งแต่วันถัดจากวันที่ผู้สอบบัญชีรับรองงบดุลครั้งสุดท้ายถึงวันที่รับมอบเอกสารหลักฐานจากสหกรณ์เพียงครั้งเดียว

คำถาม กรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ จนถึงการจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองแล้ว แต่ผู้ชำระบัญชีไม่สามารถเรียกประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองแล้วได้ เนื่องจากมีสมาชิกมาประชุมไม่ถึง 10 คน จะมีวิธีปฏิบัติต่อไปอย่างไร

แนวปฏิบัติ หากเป็นการเรียกประชุมใหญ่ครั้งแรกสมาชิกมาไม่ครบองค์ประชุม ให้เรียกประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ซึ่งครั้งที่ 2 นี้หากสมาชิกมาเท่าใดก็ถือว่าเป็นองค์ประชุมเท่านั้น หากไม่มีสมาชิกมาเลยก็ถือว่าเป็นองค์ประชุม และควรให้กรรมการบันทึกการการประชุมไว้เป็นหลักฐานด้วย

คำถาม เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะต้องเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติแล้วจึงเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ต่อไปนั้น ในการประชุมใหญ่ :-

1. ต้องมีสมาชิกอย่างน้อยกี่คน จึงครบองค์ประชุม
2. ถ้าเรียกประชุมใหญ่ครั้งที่ 1 ไม่ได้ ครั้งที่ 2 ทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ - จำนวนสมาชิกที่ถือเป็นองค์ประชุม เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับของสหกรณ์
- หากเรียกประชุมครั้งที่ 1 สมาชิกมาไม่ครบองค์ประชุม ให้เรียกประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 โดยครั้งที่ 2 นี้ต้องมีสมาชิกมาประชุมอย่างน้อย 10 คน แต่ในทางปฏิบัติหากมีสมาชิกมาประชุมไม่ถึง 10 คน ก็ให้ถือจำนวนสมาชิกที่สามารถเรียกประชุมใหญ่ได้นั้นเป็นองค์ประชุม

คำถาม ร้านสหกรณ์แห่งหนึ่ง มีมติให้เลิกกิจการตามมติที่ประชุมใหญ่ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2534 และมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2534 มีมติให้เลิกกิจการ โดยให้บริจาคเงินเป็นค่าตอบแทนวิทยาลัยที่ได้ใช้น้ำ-ไฟฟ้า และอาคารสถานที่เป็นจำนวน 106,000.-บาท และบริจาคสินค้าคงเหลือทั้งหมดให้กับสหกรณ์ของวิทยาลัย ซึ่งตามรายงานการประชุมใหญ่ไม่ได้บันทึกรายละเอียดส่วนนี้ไว้

- การบริจาดเงินและสินค้าดังกล่าว ทำได้หรือไม่ โดยใช้มติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และจะปรับปรุงบัญชีอย่างไร งบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรอง ณ วันที่ 31 มีนาคม 2535 จะแสดงอย่างไร

แนวปฏิบัติ กรณีตามคำถามคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์มีมติบริจาคเงิน จำนวน 106,000.-บาท ให้แก่วิทยาลัย และบริจาคสินค้าคงเหลือทั้งหมดให้แก่สหกรณ์ของวิทยาลัยได้ โดยต้องผ่านการเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาด้วยการบริจาคทรัพย์สินดังกล่าวจะทำให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์เสียหายหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าสหกรณ์บริจาคเงินและสินค้าไปหมดเป็นผลให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้หรือได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วนแล้วก็เป็นกรกระทำที่ไม่ถูกต้องคณะกรรมการสหกรณ์อาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 350 ฐาน โกงเจ้าหนี้

คำถาม ผู้ชำระบัญชีจัดทำงบดุลเมื่อวันรับมอบทรัพย์สิน และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองแล้ว แต่ยังไม่ส่งงบดุลให้ผู้ชำระบัญชี ในช่วงนี้ผู้ชำระบัญชีได้จำหน่ายทรัพย์สิน และชำระหนี้คืน จนอยู่ในขั้นที่สามารถรายงานการชำระบัญชีได้แล้ว จะมีวิธีปฏิบัติได้อย่างไร เพราะกำหนดว่าต้องนำงบที่ผู้สอบบัญชีรับรองแล้ว เสนอที่ประชุมใหญ่อนุมัติและส่งให้นายทะเบียนสหกรณ์ด้วย และในกรณีที่ไม่สามารถเรียกสมาชิกมาประชุมใหญ่ได้ จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร

- แนวปฏิบัติ**
- หากยังไม่ได้รับงบดุลที่จัดทำขึ้นตาม ม.80 จากผู้สอบบัญชีให้ติดตามทวงถามจากผู้สอบบัญชี
 - งบดุลที่ผู้สอบบัญชีรับรองแล้ว ถือเป็นหลักฐาน/เป็นข้อมูล ในการดำเนินการชำระบัญชีต่อไป ผู้ชำระบัญชีต้องชำระสะสางบัญชีต่างๆ ตามข้อมูลที่ปรากฏในงบดุลนั้น
 - เมื่อชำระสะสางกิจการเสร็จแล้ว ผู้ชำระบัญชีสามารถรายงานผลการชำระบัญชีพร้อมทั้งจัดทำรายการย่อของบัญชีที่ชำระตาม ม.87 ได้เลย โดยไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องการเรียกประชุมใหญ่
 - การเรียกประชุมใหญ่ให้อนุมัติงบดุล และเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ต่อไปนั้น หากเป็นการเรียกประชุมใหญ่ครั้งแรกสมาชิกมาไม่ครบองค์ประชุมให้เรียกประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 โดยครั้งที่ 2 หากสมาชิกมาเท่าใดก็ถือว่าเป็นองค์ประชุม เท่านั้น

คำถาม งบดุลของกลุ่มเกษตรกรมีเพียงเงินสด เงินฝากธนาคาร ทุน กำไรสุทธิหรือการจัดสรรสมาชิกมีมติไม่ขอรับเงินค่าหุ้นแต่จะบริจาคให้วัด โดยนำเงินสดที่มีทั้งหมดไปบริจาคให้วัดเมื่อรับมอบทรัพย์สินจึงไม่ได้รับเงิน ได้รับเพียงสมุดบัญชี และในสมุดก็ยังไม่มีการบันทึกการจ่ายเงินเลย กรณีนี้จะปฏิบัติอย่างไร และมีวิธีการเขียนรายงานการเคลื่อนไหวได้อย่างไร

- แนวปฏิบัติ**
- ต้องให้กลุ่มบริจาคให้วัดก่อนส่งมอบทรัพย์สินให้กับผู้ชำระบัญชี โดยต้องมีหลักฐานการบริจาค
 - งบการเงินในวันรับมอบทรัพย์สินจะมีรายการเป็นศูนย์ทั้งหมด
 - การเขียนรายงานก็เขียนว่าไม่มีทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด พร้อมกับขอขีดชื่อได้เลย

คำถาม ในกรณีการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรเมื่อผู้ชำระบัญชีรับมอบเอกสารหลักฐานทรัพย์สิน และจัดทำงบการเงินแล้ว และให้หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งคาดว่าจะเป็นผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้ว กลุ่มฯ มีเพียงเงินสดและเงินฝากธนาคารคงเหลือเท่านั้น ไม่มีรายการอื่นใดเลย ในกรณีนี้จะเรียกประชุมคณะกรรมการดำเนินการก่อนนายทะเบียนสหกรณ์ แต่งตั้งผู้สอบบัญชีได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้อง

แนวปฏิบัติ

- งบการเงินจะสมบูรณ์ ก็ต่อเมื่อผู้สอบบัญชี ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งได้รับรองแล้ว
- การลงชื่อรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชีนั้น จะต้องลงชื่อต่อเมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากนายทะเบียนสหกรณ์แล้วเท่านั้น
- งบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองแล้วไม่ต้องนำเสนอคณะกรรมการ แต่ต้องนำเสนอที่ประชุมใหญ่ เพื่ออนุมัติก่อนเสนอนายทะเบียนสหกรณ์

คำถาม ในกรณีที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร ผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการรับมอบทรัพย์สินประกาศหนังสือพิมพ์และวิทยุแล้ว อีกทั้งยังได้ดำเนินการเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ และนำเงินที่ได้รับชำระหนี้กับเงินที่ได้รับมอบจากกลุ่มเกษตรกรที่เลิก เข้าฝากธนาคารในนามผู้ชำระบัญชีด้วย แต่ยังมีได้ดำเนินการจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินในการจัดทำงบการเงินควรจะนำรายการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และรายการเงินฝากธนาคารในนามผู้ชำระบัญชี แสดงไว้ในงบการเงินด้วยหรือไม่ หรือจะต้องนำไปแสดงไว้ในรายการชำระบัญชีหลังจากที่จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแล้ว

แนวปฏิบัติ ไม่ต้องแสดงในงบการเงินครั้งสุดท้าย เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังวันรับมอบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นวันจัดทำงบการเงินก่อนการชำระบัญชี แต่ต้องนำรายการดังกล่าวไปแสดงไว้ในรายงานย่อการชำระบัญชีหลังจากที่จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแล้ว

คำถาม กรณีสหกรณ์ที่เลิกไม่มีเจ้าหนี้และลูกหนี้ ผู้ชำระบัญชีสามารถใช้งบที่ผู้สอบบัญชีรับรองครั้งสุดท้ายแล้วทำรายงานการชำระบัญชีและรายงานย่อ รวมทั้งบัญชีเลิกกิจการนำเสนอที่ประชุมใหญ่ และดำเนินการจัดการทรัพย์สินคงเหลือตามมาตรา 86 โดยไม่รอให้ผู้สอบบัญชีอนุมัติงบตามมาตรา 80 แล้วจึงส่งงบดุล รายงานต่างๆ แก่ผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบยอดถอนชื่อได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีต้องทำงบดุลตามมาตรา 80 ก่อน ให้ผู้สอบบัญชีรับรองงบฯ แล้วจึงดำเนินการชำระบัญชี

คำถาม ก่อนวันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ได้จ่ายเงินค่าหุ้นแก่สมาชิกเป็นจำนวนมาก โดยไม่มีหลักฐานการจ่ายเงิน ในฐานะเป็นผู้ชำระบัญชีควรจะดำเนินการอย่างไร เพราะปัจจุบันไม่สามารถติดต่อสมาชิกที่รับเงินไปแล้วได้ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ผู้จ่ายเงินนั้นได้ย้ายไปอยู่จังหวัดอื่นแล้ว จะจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินเลยได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ให้ผู้ชำระบัญชีติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ผู้ยื่นให้ยื่นขออนุญาตจ่ายเงินหรือให้คณะกรรมการ/กรรมการที่เหลือให้สัตยาบันรายการจ่ายเงินนั้นก็ได้นอกจากนี้ อาจพิจารณาความสมบูรณ์ของเอกสารการจ่ายนั้น ซึ่งหากผู้ชำระบัญชีเชื่อว่ามีเงินจ่ายจริงก็บันทึกบัญชีได้ แต่ถ้าไม่เชื่อถือว่ามีเงินจ่ายจริง ก็ให้ปรับปรุงบัญชีทุนเรือนหุ้นนั้นออกแล้วตั้งบัญชีลูกหนี้เงินขาดบัญชี

กรณีตามปัญหา ผู้ชำระบัญชีสามารถจัดทำงบการเงินได้เลย

คำถาม กรณีสิ่งเล็กกลุ่มๆ เนื่องจากไม่ส่งงบดุลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นเวลา 3 ปีติดต่อกัน โดยงบที่ได้รับการรับรองครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2536 ต่อมากลุ่มๆ ได้มีการดำเนินธุรกิจ โดยมีการบันทึกรายรับ - รายจ่าย ไว้ในสมุด แต่ไม่มีเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถออกงบได้ ตลอด 11 ปี แม้ว่ากลุ่มๆ จะมีการดำเนินธุรกิจตลอดเวลา

- ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำอะไร สามารถชำระบัญชีจากงบครั้งสุดท้ายได้หรือไม่

- การบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย โดยไม่มีเอกสารประกอบตลอด 11 ปี จะดำเนินการอย่างไร

แนวปฏิบัติ ต้องทำบัญชีนับจาก 1 เม.ย. 36 – ณ วันรับมอบเอกสารและทรัพย์สิน รายการทรัพย์สินอื่นๆ ที่มีจากการทำบัญชีให้ตรวจสอบโดยใช้วิธีอื่น เช่น เงินฝากธนาคารตรวจสอบกับธนาคาร เจ้าหนี้ปุ๋ยออก.ตรวจสอบกับออก. รายการอื่น ๆ ให้คณะกรรมการดำเนินการให้สัตยาบัน

คำถาม กรณีงบสุดท้ายของกลุ่มๆ มีลูกหนี้ขาดอายุความ และได้ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญทั้งจำนวนแล้ว ผู้ชำระบัญชีสามารถตัดเป็นหนี้สูญทั้งจำนวนได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวนแล้ว เมื่อชำระบัญชีให้โอนไปเข้าบัญชีเลิกกิจการ

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

คำถาม กรณีที่ร้านสหกรณ์ฟ้องร้องลูกหนี้และศาลตัดสินแล้วว่า ให้ใช้เงินพร้อมค่าทนายและดอกเบี้ย แต่จำเลยไม่ชำระหนี้จนต้องทำการยึดทรัพย์ที่จำนอง พอถึงขั้นนี้ร้านสหกรณ์ไม่มีค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีเพราะเงินหมด อยากทราบว่าหากผู้ชำระบัญชีจะทรงรอจ่ายเงินส่วนตัวไปก่อนสามารถทำได้หรือไม่ เพียงใด เพราะเป็นการก่อหนี้ (เงินยืมตรง) มิฉะนั้นจะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ หากไม่สามารถทำได้จะไปขอค่าใช้จ่ายได้ที่ไหน

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีอาจทรงรอจ่ายเงินส่วนตัวแทนสหกรณ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีลูกหนี้ของสหกรณ์ได้ และเมื่อได้เงินจากการบังคับคดีแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็มีสิทธิรับชำระคืนก่อนเจ้าหนี้อื่น ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์มาตรา 83

คำถาม ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีเป็น โจทก์ฟ้องร้องลูกหนี้ ศาลตัดสินและอยู่ระหว่างการบังคับคดีประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองแล้ว แต่ปรากฏว่าที่ดินที่ประกาศขายไม่มีผู้ใดสนใจ ผู้ชำระบัญชีไม่สามารถจะปฏิบัติอะไรได้ในขณะนี้ อยากทราบว่า มีขั้นตอนอย่างไรในการที่จะเร่งให้งานเสร็จโดยเร็ว และถ้าขายที่ดินไม่ได้จะต้องทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ ผู้ชำระบัญชีควรพยายามติดต่อให้มีผู้มาซื้อที่ดินที่ขายทอดตลาด เช่น ขอให้เจ้าหนี้ของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมาซื้อหรืออาจขอให้ลูกหนี้รายนั้นซื้อในราคาพอสมควรตามที่อาจซื้อได้ เป็นต้น แต่ถ้ายังขายไม่ได้ผู้ชำระบัญชีก็ต้องพยายามดำเนินการต่อไป

คำถาม การติดตามลูกหนี้การค้ำที่ค้ำนานเกิน 2 ปี ควรทำอย่างไรบ้าง ถึงจะเรียกว่าจนถึงที่สุดแล้วและเมื่อลูกหนี้ไม่ยอมรับหนี้การค้ำนั้น โดยไม่ยอมทำหนังสือรับผิดหรือหนังสือรับสภาพหนี้จะทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ

- ให้จัดทำหนังสือทวงหนี้ไว้เป็นหลักฐาน หรือติดตามด้วยวิธีอื่นๆ
- ถ้าติดตามไม่ได้จริงๆ ก็ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ โดยกรณีนี้เป็นลูกหนี้ขาดอายุความ ซึ่งจะตัดจ่ายออกจากบัญชีเป็นค่าใช้จ่าย

คำถาม สหกรณ์มีทรัพย์สินถาวร 100,000.-บาท ผู้ชำระบัญชีจะทำการขาย 2 คราว โดยวิธีตกลงราคา คิดว่าสมควรหรือไม่เพียงใด เพราะในการประกวดราคาอาจไม่ได้อาณาสูงเสมอไป

แนวปฏิบัติ

- ถ้าทรัพย์สินมีหลายชิ้นจะขายทีละชิ้นก็ได้ แต่การขายหรือรวมกันขายคราวหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000.-บาท
- ถ้าชิ้นใดราคาเกิน 50,000.-บาท ต้องใช้วิธีประกวดราคา

คำถาม ร้านสหกรณ์อาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง มีสินค้าคงเหลือคือหัวเข็มขัดวิทยาลัย กระดาษตราวิทยาลัย เครื่องหมายวิทยาลัย ผู้ชำระบัญชีได้พยายามขายให้กับวิทยาลัยแล้ว แต่วิทยาลัยไม่ซื้ออยากได้ในรูปบริจาค ขายให้กับคนอื่น ๆ ก็ไม่ได้ จะตัดเป็นสินค้าเสื่อมชำรุดแล้วยกให้วิทยาลัยได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

- ไม่ต้องตัดเป็นสินค้าเสื่อมชำรุด เพราะสินค้าส่วนที่เสียหาย/ขายไม่ได้ จะเป็นส่วนของค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีในบัญชีเลิกกิจการ เมื่อปิดบัญชีสินค้าคงเหลือเข้าบัญชีเลิกกิจการ
- หากจะยกให้วิทยาลัยก็ทำได้ โดยเขียนไว้ในรายงาน ข้อ 7. ว่าได้จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน/สินค้าไปอย่างไร

คำถาม สหกรณ์บริจาคเงินสดให้วิทยาลัย ทำให้ทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ สหกรณ์แจ้งว่าสามารถเรียกเงินคืนได้ในภายหลัง อยากทราบว่า การเรียกเงินคืนภายหลังจะทำได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ เมื่อสหกรณ์บริจาคเงินให้วิทยาลัยไปแล้ว โดยถูกต้อง เงินที่บริจาคมานั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของวิทยาลัยแล้ว ถ้าสหกรณ์จะเรียกคืนในภายหลัง ก็ขึ้นอยู่กับวิทยาลัยว่าจะให้เงินคืนหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่การบริจาคเงินดังกล่าว สหกรณ์กำหนดเงื่อนไขว่าสหกรณ์มีสิทธิเรียกเงินคืนในภายหลังได้ถ้ามีเหตุจำเป็นเช่นนี้แล้ว สหกรณ์ก็เรียกเงินบริจาคจากวิทยาลัยคืนได้

คำถาม ลูกหนี้การค้าค่าปุ๋ยแรกๆ ไม่มีสัญญา จึงไม่ทราบว่าคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละเท่าไร ผู้ชำระบัญชีจึงทำหนังสือทวงหนี้ โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ตามที่ อ.ต.ก. คิดจากสหกรณ์ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้กรณีที่ลูกหนี้ไม่มีเงินชำระหนี้ทันที ต่อมาภายหลังพบสัญญาบางรายระบุคิดดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี กรณีอย่างนี้จะมีผลอะไรต่อผู้ชำระบัญชีหรือไม่ (ความเป็นจริงแล้วเพียงชำระต้นเงินอย่างเดียว ลูกหนี้ยังไม่สามารถชำระได้ดอกเบี้ยเกินกว่าต้นเงิน)

แนวปฏิบัติ ถ้าลูกหนี้คำปุ๋ยยอมทำหนังสือรับสภาพหนี้พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปีไปแล้ว แต่ต่อมาภายหลังพบว่าตามสัญญาเดิมกำหนดอัตรดอกเบี้ยค่าปุ๋ยไว้ร้อยละ 15 ต่อปีนั้น โดยปกติผู้ชำระบัญชีควรยึดถือสัญญาเดิม คือ อัตรดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ชำระบัญชีพิจารณาสภาพของลูกหนี้แล้ว เห็นว่ามีฐานะไม่มั่นคงหรือไม่สามารถชำระหนี้ได้ครบถ้วน ผู้ชำระบัญชีก็อาจใช้ดุลยพินิจเรียกเก็บหนี้คำปุ๋ยพร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี ก็ได้

คำถาม

สหกรณ์ที่ลูกหนี้เงินสดขาดบัญชีและลูกหนี้สินค้าขาดบัญชี ผู้รับผิดชอบได้นำที่ดินของผู้ค้าประกันมาขายฝากกับสหกรณ์ และพ้นกำหนดคดเป็นสิทธิของสหกรณ์แล้ว แต่วงเงินที่ขายฝากจำนวน 42,000.-บาท น้อยกว่าที่เป็นหนี้ ต่อมาผู้ค้าประกันได้นำที่ดินดังกล่าวไปขายต่อให้บุคคลอื่น โดยไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ ผู้ซื้อได้เข้าไปปลูกบ้านอาศัยแล้ว และที่ดินนั้นไม่มีทางออกได้อาศัยทางเดินของบ้านที่ปลูกอยู่ข้างหน้า ผู้ชำระบัญชีได้ประกาศขายแล้วแต่ไม่มีบุคคลซื้อเนื่องจากไม่มีทางเดินออกสู่ถนน จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ

สหกรณ์ข้อมได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่ผู้ขายฝากไม่ได้คืนตามกำหนดสัญญาแต่มีประเด็นปัญหาที่ผู้ชำระบัญชีควรพิจารณาคำเนิการ คือ

1. ในกรณีที่มิบุคคลได้เข้าไปปลูกบ้านอาศัยอยู่บนที่ดินที่สหกรณ์ได้กรรมสิทธิ์จากการซื้อฝากนั้น ผู้ชำระบัญชีควรแจ้งให้บุคคลดังกล่าวรู้ถอนที่อยู่อาศัยและออกไปจากที่ดินของสหกรณ์ และถ้าบุคคลดังกล่าวยังคงเพิกเฉยแล้ว ผู้ชำระบัญชีควรดำเนินการฟ้องขับไล่ต่อไป
2. ในกรณีที่ที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของสหกรณ์ดังกล่าว ไม่มีทางออกแต่ได้อาศัยทางเดินของบ้านที่ปลูกอยู่ข้างหน้า และผู้ชำระบัญชีได้ประกาศขายแล้วแต่ไม่มีผู้ซื้อนั้น ผู้ชำระบัญชีก็ควรพยายามขายที่ดินต่อไป โดยเฉพาะควรเจรจาขายที่ดินให้กับบุคคลที่เข้ามาปลูกบ้านอาศัยอยู่บนที่ดินของสหกรณ์โดยมิชอบดังกล่าว หรือเจรจาขายที่ดินให้กับเจ้าของที่ดินที่อยู่ข้างหน้าก็ได้

คำถาม

สหกรณ์อยู่ระหว่างชำระบัญชี มีทรัพย์สินที่จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าอยู่ (มีทรัพย์สินและจ้างคนเฝ้าไว้) และสหกรณ์มีเงินฝากธนาคาร โดยนำไปค้ำประกันการใช้ไฟฟ้า ขอดถามว่า เงินฝากธนาคารนั้นจะต้องโอนเป็นชื่อผู้ชำระบัญชีหรือไม่ ชื่อผู้ขอใช้ไฟฟ้าเป็นชื่อกรรมการ

แนวปฏิบัติ

ให้เปลี่ยนชื่อบัญชีเงินฝากธนาคารจากสหกรณ์เป็นผู้ชำระบัญชี และหากทำได้ให้เปลี่ยนชื่อผู้ใช้ไฟฟ้าจากสหกรณ์เป็นผู้ชำระบัญชี

คำถาม

สหกรณ์ฟองลูกหนี้เงินกู้ในวงเงิน 4,000.-บาท ได้ดำเนินการทางศาล จนกระทั่งคดีถึงที่สุด ทำการยึดทรัพย์คือบ้านและได้ทำหนังสือฝากทรัพย์สินที่ยึดนั้นไว้กับจำเลย ต่อมาสหกรณ์ ลูกสั่งให้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1-2 ไม่สามารถนำเจ้าพนักงานบังคับคดีให้นำ ทรัพย์สินไปขายทอดตลาดได้ เนื่องจากจำเลยผู้รักษาทรัพย์ได้ถึงแก่กรรมและทายาทย้าย หนีออกนอกตามหาไม่พบ (ในการดำเนินคดีดังกล่าว สหกรณ์ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายสูงเกิน ทุนทรัพย์ที่ฟอง)

1. ผู้ชำระบัญชีควรถอนการบังคับคดีหรือไม่ เพราะไม่มีทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาด
2. ถ้าหากผู้ชำระบัญชีถอนการบังคับคดีแล้ว จะมีความผิดหรือไม่
3. เจ้าหนี้การค้า (ค่าปุ๋ย ออก.) จะมีสิทธิฟ้องผู้ชำระบัญชีในฐานะที่ถอนการบังคับคดีใน ครั้งนี้ได้หรือไม่ (เมื่อชำระบัญชีเสร็จ สหกรณ์ที่ทรัพย์สินสูงกว่าหนี้สินประมาณ 1,000,000.-บาท เศษ)

แนวปฏิบัติ

- ทรัพย์ (บ้าน) ที่ยึดจากลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย เมื่อผู้รับฝาก ทรัพย์ตาย และทายาทก็ย้ายออกไปนอกแดนแล้ว การจะนำทรัพย์นั้นมาขายทอดตลาด อาจจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าราคาทรัพย์ ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีควรถอนการบังคับคดีเสีย
- การถอนบังคับคดีนั้น ผู้ชำระบัญชีไม่มีความผิดแต่อย่างใด เพราะมีเหตุผลอันสมควรใน การถอนบังคับคดี
- เจ้าหนี้การค้าไม่มีสิทธิฟ้องผู้ชำระบัญชี เพราะสหกรณ์ยังมีทรัพย์สินอื่นอยู่อีกที่จะจ่าย ชำระหนี้เจ้าหนี้ได้ หากไม่มีทรัพย์สินจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้ อันทำให้เจ้าหนี้เสียหาย เจ้าหนี้ จึงจะฟ้องได้

คำถาม

❖ หากสัญญากู้เงิน (ลูกหนี้) หมดอายุความ แต่มีที่ดินจำนองเป็นหลักประกันอยู่ จะฟ้อง บังคับจำนองได้หรือไม่

❖ สัญญากู้เงินหมดอายุความ มีบุคคลค้ำประกัน จะฟ้องได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

ได้ทั้งสองกรณี แต่ควรพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นคุ้มค่ากับเงินที่จะได้รับหรือไม่ ประกอบ กับ สหกรณ์มีเงินพอที่จะดำเนินการ เพราะหากคู่คดีไม่ยกเอาอายุความขึ้นต่อผู้สหกรณ์ ก็มี โอกาสที่จะชนะคดีความ สำหรับกรณีมีที่ดินจำนองเป็นหลักประกันอยู่ สามารถบังคับ จำนองได้ เพราะจำนองไม่มีอายุความ

คำถาม

กรณีที่สหกรณ์มีทรัพย์สิน คือ ที่ดิน แต่คณะกรรมการนำไปทำสัญญาจะซื้อจะขายกับบุคคลภายนอก และผู้ชำระบัญชีได้แต่งตั้งนายฟ้องเรียกโฉนดที่ดินคืน คดีสิ้นสุดแล้ว สหกรณ์ (ผู้ชำระบัญชีเป็นฝ่ายชนะคดี) ศาลได้พิพากษาให้จำเลยนำโฉนดที่ดินคืน และจ่ายค่าทนายให้โจทก์เป็นเงิน 2,000.-บาท ให้นำมาวางไว้ที่ศาล ผู้ชำระบัญชีได้ไปรับโฉนดที่ดินคืนแล้ว แต่เงินจำนวน 2,000.-บาท จำเลยไม่ได้นำไปวางไว้ อยากทราบว่า

- ผู้ชำระบัญชีได้รับโฉนดที่ดินมาแล้ว จะประกาศขายได้เลยหรือไม่
- จะต้องเรียกประชุมสมาชิกแจ้งให้ทราบในการขายที่ดินหรือไม่
- ก่อนขายที่ดินผู้ชำระบัญชีควรตั้งคณะกรรมการในการขายที่ดินหรือไม่ เพราะเป็นการจำหน่ายทรัพย์สินที่มีราคาสูง
- เงินจำนวน 2,000.-บาท ถ้าจำเลยไม่นำมาให้หรือนำมาช้า จะจัดการจำหน่ายที่ดินได้ก่อนเลยหรือไม่

แนวปฏิบัติ

กรณีตามปัญหา เป็นเรื่องสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเป็น โจทก์ฟ้องร้องบุคคลภายนอกเรียกโฉนดที่ดินคืน และศาลได้พิพากษาให้จำเลยคืนโฉนดที่ดิน พร้อมทั้งให้ชดเชยค่าทนายความจำนวน 2,000.-บาท แก่สหกรณ์นั้น มีประเด็นปัญหาที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. ผู้ชำระบัญชีเมื่อได้รับโฉนดที่ดินแล้ว จะประกาศขายได้เลยหรือไม่ นั้น เห็นว่า ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจประกาศขายที่ดินได้เลยตาม พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 77 และ มาตรา 81(5) แต่ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์เรื่องวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ.2546
2. ผู้ชำระบัญชีจะต้องเรียกประชุมสมาชิก เพื่อแจ้งให้ทราบในการขายที่ดินหรือไม่ นั้น เห็นว่าผู้ชำระบัญชีไม่ต้องเรียกประชุมสมาชิกในเรื่องนี้ เพราะผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ในการขายทรัพย์สินได้อยู่แล้ว
3. เนื่องจากที่ดินที่จะขายนี้มีราคามาก ก่อนขายที่ดินผู้ชำระบัญชีควรตั้งคณะกรรมการในการขายที่ดินได้หรือไม่ นั้น เห็นว่าผู้ชำระบัญชีอาจมอบหมายตัวแทนทำการขายที่ดินหรือไม่ก็ได้แต่มีข้อควรพิจารณาว่าถ้าผู้ชำระบัญชีสามารถขายที่ดินด้วยตนเองได้โดยไม่ทำให้สหกรณ์เสียประโยชน์ แล้วผู้ชำระบัญชีก็ควรขายด้วยตัวเอง แต่ถ้าผู้ชำระบัญชีไม่มีความรู้ความชำนาญในการขายที่ดินที่มีราคามาก ซึ่งถ้าผู้ชำระบัญชีจะจัดการขายที่ดินด้วยตนเองแล้ว ก็จะทำให้สหกรณ์ไม่ได้รับประโยชน์ตามที่ควร ผู้ชำระบัญชีอาจมอบหมายให้มีตัวแทนหรือคณะตัวแทนทำการขายที่ดินได้

คำถาม ตามหน้าที่ผู้ชำระบัญชี บรรดาทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ผู้ชำระบัญชีรวบรวมได้ ให้ผู้ชำระบัญชี มีหน้าที่ขายตาม ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

ถามว่า ระเบียบข้างต้นมีชื่อเต็มว่าอะไร

แนวปฏิบัติ ระเบียบข้างต้น คือ คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่องวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ.2546 ซึ่งออกตามคำสั่งที่ 146/2546 เรื่องให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชี ตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์

คำถาม สหกรณ์ที่เลิกมีเงินสดและเงินฝากธนาคารเพียงพอต่อการชำระบัญชี ค่าใช้จ่ายต่างๆ ตลอดจน มีเงินพอจ่ายตามมาตรา 86 และยังมีทรัพย์สินถาวรอีก ในกรณีนี้ผู้ชำระบัญชีจะต้อง จำหน่ายทรัพย์สินถาวรนั้นหรือไม่

แนวปฏิบัติ การจำหน่ายทรัพย์สินเป็นหน้าที่และอำนาจของผู้ชำระบัญชีตามมาตรา 77 และ มาตรา 81(5) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ประกอบกับคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ.2546 กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีต้องพยายามจำหน่าย ให้หมดแต่ส่วนจะจำหน่ายได้หรือไม่ หรือจำหน่ายได้เท่าใดก็ให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงโดย สุจริต หากผู้ชำระบัญชีได้พยายามถึงที่สุดแล้วไม่สามารถจำหน่ายได้ ให้รายงานไว้ใน รายงาน การชำระบัญชี ส่วนทรัพย์สินดังกล่าวก็จะเป็นทรัพย์สินที่เหลือตามมาตรา 86 ซึ่ง ผู้ ชำระบัญชีต้องโอนให้สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามมติของที่ ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ในกรณีที่ไม่อาจเรียก ประชุมใหญ่ได้ ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน

คำถาม การติดตามเจ้าหนี้ ถ้าไม่สามารถติดตามพบ แต่คณะกรรมการให้คำยืนยันว่าเจ้าหนี้นี้ยกหนี้ ให้แล้ว (ทำเป็นลายลักษณ์อักษร) สำหรับสหกรณ์นี้ไม่มีเงินชำระหนี้และขาดทุนเกินกว่า กึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น คำยืนยันของคณะกรรมการถือเป็นหลักฐานได้หรือไม่? และ ภายหลังเจ้าหนี้จะฟ้องร้องขอหนี้คืนได้หรือไม่? (สหกรณ์มีเงินผู้ระยยะยาวประมาณ 2 แสนเศษ)

แนวปฏิบัติ เมื่อมีหลักฐานการยกหนี้ให้คำยืนยันของคณะกรรมการเชื่อถือเป็นหลักฐานได้ เจ้าหนี้จะ ฟ้องร้องขอหนี้คืนต้องฟ้องร้องต่อคณะกรรมการ

คำถาม เจ้าหนี้การค้ามีรายละเอียด 1 ราย และไม่มีรายชื่อผู้เป็นเจ้าหนี้อีกจำนวนหนึ่ง เจ้าหนี้ที่มีรายละเอียดพิเศษเป็นหนังสือมาว่าไม่มีหนี้สินต่อกันแล้วแต่ของร้านสหกรณ์ยังปรากฏจำนวนเงินในบัญชีอยู่ วิธีปฏิบัติทางบัญชีให้ทำอย่างไร และจำเป็นต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

- เจ้าหนี้อีกจำนวนหนึ่งที่ไม่มีรายละเอียดรายชื่อว่าเป็นของผู้ใด (ในกระดาษทำการเก่าระบุว่าไม่มีรายละเอียด) จะปรับปรุงบัญชีอย่างไร ตัดออกจากบัญชีได้หรือไม่และจำนวนนี้ต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

แนวปฏิบัติ - เจ้าหนี้ที่แจ้งว่าไม่มีหนี้สินต่อกันถือเป็นหนี้ยกให้ ไม่ต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์
- เจ้าหนี้ที่ไม่มีรายละเอียดว่าเป็นของผู้ใดไม่ต้องทำการปรับปรุงบัญชี และจะตัดออกจากบัญชีไม่ได้ รวมทั้งต้องวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ โดยติดประกาศให้สาธารณชนทราบ

คำถาม ในระหว่างการชำระบัญชี ชุมชนสหกรณ์ทวงหนี้มาที่ผู้ชำระบัญชี แต่ผู้ชำระบัญชีไม่มีรายละเอียดการเป็นหนี้ว่าเป็นของผู้ใด จึงตอบหนังสือกลับไปว่า ไม่มีรายละเอียดการเป็นหนี้ และอยู่ระหว่างการชำระบัญชี แต่ไม่ได้รับคำตอบหรือส่งหลักฐานการเป็นหนี้มาให้ ในทางปฏิบัติจะทำอย่างไร (คำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี 3 ปีที่แล้ว และอายุความเจ้าหนี้ที่ทวงมานี้จะหมดอายุความฟ้องร้อง)

แนวปฏิบัติ - ยังไม่ต้องชำระหนี้ให้ชุมชนฯ เพราะชุมชนฯ ไม่ส่งหลักฐานการยืนยันหนี้ แต่ต้องวางเงินไว้เมื่อชำระบัญชีเสร็จ
- ถ้าเจ้าหนี้ขาดอายุความแล้ว เจ้าหนี้ไม่สามารถฟ้องร้องได้ ให้แสดงรายการในบัญชีเลิกกิจการเป็นหนี้ขาดอายุความ
อย่างไรก็ตาม หากสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมีเงินเหลือเพียงพอ ผู้ชำระบัญชีอาจพิจารณาชำระหนี้คืนให้แก่เจ้าหนี้การค้าดังกล่าวก็ได้

คำถาม วรรคสุดท้ายของหนังสือแจ้งเจ้าหนี้ให้ยื่นคำทวงหนี้ ต่อผู้ชำระบัญชี ภายใน.....วัน/เดือนนั้น ระยะเวลาที่เหมาะสมควรเป็นกี่วันกี่เดือน

แนวปฏิบัติ จำนวนวันเป็นไปตามความเหมาะสม ซึ่งควรจะเร็วที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่ต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการติดต่อสื่อสารไปและกลับมาด้วย

คำถาม เจ้าหนี้การค้าที่ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีร้านสหกรณ์ ได้นำเอกสารใบส่งของที่มีลายมือชื่อผู้รับของเป็นพนักงานของร้านสหกรณ์เดิม โดยวันที่ในใบส่งของเป็นวันที่ก่อนวันเลิกร้านสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีต้องชำระหนี้รายนี้หรือไม่ และต้องติดตามหาพนักงานผู้นั้นให้รับผิดชอบหรือไม่ ถ้าตามยากมากจะตัดเป็นสินค้าขาดบัญชีได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

1. ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าก่อนเลิกสหกรณ์ สหกรณ์ได้ซื้อสินค้าจริง แต่ไม่ได้บันทึกบัญชีเป็นหนี้ ผู้ชำระก็ต้องชำระหนี้การค้ารายนี้ และไม่ถือว่าเป็นสินค้าขาดบัญชี
2. ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนว่าสหกรณ์ไม่ได้ซื้อสินค้า แต่พนักงานสหกรณ์เป็นผู้ซื้อโดยแอบอ้างใช้ชื่อสหกรณ์แล้วซื้อสินค้าไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เช่นนี้สหกรณ์ก็ไม่ต้องรับผิดชอบหนี้การค้ารายนี้ ซึ่งผู้ชำระบัญชีจะปฏิเสธไม่ชำระหนี้รายนี้ได้

คำถาม ในกรณีที่เจ้าหนี้ทุกรายขาดอายุความ และมีเงินสดคงเหลือไม่เพียงพอ ต้องทำการเฉลี่ยหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทุกรายหรือไม่ และจำเป็นต้องร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลายหรือไม่

แนวปฏิบัติ

- ควรจะเฉลี่ยหนี้ให้เจ้าหนี้ทุกราย
- ไม่จำเป็นต้องฟ้องล้มละลาย

คำถาม ในกรณีเป็นผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ สหกรณ์มีลูกหนี้จำนวน 300,000 บาท มีเจ้าหนี้ 800,000 บาท ได้ติดตามหนี้ลูกหนี้ได้ 200,000 บาท สำหรับเจ้าหนี้ได้ทำหนังสือประนอมหนี้โดยขอชำระ 200,000 บาท แต่เจ้าหนี้ไม่ยอม เจ้าหนี้ดำเนินการฟ้องศาล และศาลพิพากษาให้ ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ชำระหนี้จำนวน 800,000 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ย 7.5% จนกว่าจะชำระเสร็จ อยากรบกวนว่า

- ผู้ชำระบัญชีต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่
- ถ้าต้องชำระหนี้ กรมส่งเสริมสหกรณ์จะแนะนำให้ทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ หนี้ตามคำพิพากษา ต้องชำระ แต่ไม่ใช่เป็นหนี้บริมสิทธิ (เจ้าหนี้ที่ได้รับชำระหนี้ก่อน) การชำระหนี้ผู้ชำระบัญชีต้องประชุมเจ้าหนี้ทั้งหมด และเฉลี่ยหนี้ตามสัดส่วน

คำถาม สหกรณ์ถูกเจ้าหนี้ฟ้องดำเนินคดี 3 ราย ตั้งแต่ก่อนที่ประชุมใหญ่ลงมติเลิก เรื่องอยู่ระหว่างดำเนินคดี คดีถึงที่สุด 1 คดี โดยศาลประกาศยึดทรัพย์ เมื่อวันที่ 24 ก.ค. 35 (ยังไม่มีคำสั่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ) เจ้าหนี้ได้นำทรัพย์สินขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ตัวเอง ส่วนอีก 2 คดี เรื่องยังอยู่ที่ศาล ผู้ชำระบัญชีจะต้องปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ ตามปัญหาแยกตอบเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของสหกรณ์ที่เลิกดำเนินการ ให้มีการยึดทรัพย์ของสหกรณ์และขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหกรณ์เพื่อชำระหนี้ ก่อนที่ผู้ชำระบัญชีจะรับมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ นั้น ผู้ชำระบัญชีก็ควรที่จะปล่อยให้การบังคับคดีของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการไปตามกระบวนการของกฎหมาย อย่างไรก็ตามสมควรที่ผู้ชำระบัญชีจะได้เร่งดำเนินการรับมอบสมุดบัญชี/ทรัพย์สินของสหกรณ์จากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และติดต่อกับเจ้าพนักงานบังคับคดีในลำดับต่อไป เพื่อทราบผลการขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหกรณ์ว่าเพียงพอชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่ ถ้ามีเงินเหลือจะได้ขอรับคืนต่อไป
2. กรณีที่สหกรณ์ที่เลิกถูกเจ้าหนี้ของสหกรณ์ฟ้องศาล และคดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลนั้น เมื่อผู้ชำระบัญชีรับมอบสมุดบัญชี และทรัพย์สินจากคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์แล้ว ผู้ชำระบัญชีควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคดีจากคำฟ้องและสอบถามกรรมการสหกรณ์รวมทั้งทนายความที่สหกรณ์ว่าจ้างให้สู้คดี (ถ้ามี) ว่าการดำเนินคดีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร เพื่อที่ผู้ชำระบัญชีจะได้เตรียมตัวในการเข้าเป็นจำเลยในคดีต่อไป

คำถาม คำบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ค้างจ่าย และเจ้าหนี้อื่นๆ เมื่อมีการชำระบัญชี จะมีวิธีชำระหนี้สินเหล่านี้ก่อนหลังอย่างไร จึงจะเหมาะสม

แนวปฏิบัติ หากหนี้ทั้งหมดไม่ใช่หนี้บริมสิทธิ และทรัพย์สินที่มีน้อยกว่าหนี้สินต้องประชุมเจ้าหนี้และเฉลี่ยทรัพย์ แต่ถ้ามีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินก็ชำระบัญชีได้เลยตามความเหมาะสม เพราะเจ้าหนี้ทุกคนได้รับชำระคืนหมด

คำถาม พนักงานสหกรณ์ทำเงินสดขาดบัญชีและได้ทำหนังสือรับสภาพความผิดไว้ โดยนำที่ดิน 1 แปลงมาค้ำประกันไว้ โดยจะทยอยผ่อนชำระหนี้ดังกล่าว แต่สหกรณ์เลิกกิจการเสียก่อน ทำให้มีเงินค้างชำระ

ถามว่า หนี้เงินสดขาดบัญชีค้างชำระทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ เรียกเก็บเงินในฐานะลูกหนี้ของสหกรณ์ โดยวิธีปฏิบัติให้เรียกลูกหนี้ชำระหนี้ทั้งหมด หากชำระไม่ได้ก็ต้องทยอยผ่อนชำระหนี้ตามหนังสือรับสภาพตามที่ทำไว้

คำถาม ขั้นตอนที่ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการระหว่างปฏิบัติชำระบัญชีปรากฏว่า สหกรณ์มีลูกหนี้เงินสดขาดบัญชี จำนวน 200,000 กว่าบาท สินค้าขาดบัญชี จำนวน 80,000 กว่าบาท ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ แต่เมื่อดูหนังสือรับสภาพหนี้ ปรากฏว่าเอกสารไม่สมบูรณ์ ไม่มีการลงลายมือ หากจะดำเนินการฟ้องร้องทางกฎหมาย ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย ประกอบกับเจ้าหน้าที่ไม่มีทรัพย์สิน ไม่มีที่อยู่อาศัย ผู้ชำระบัญชีสามารถใช้ดุลพินิจสามารถตัดหนี้สูญ โอนเข้าบัญชีเลิกกิจการได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ต้องดูหลักประกันการทำงานทั้งที่ให้นำมาชำระหนี้ หากไม่มีต้องตรวจสอบจนถึงที่สุด หากไม่ได้ก็สามารถใช้ดุลพินิจตัดโอนเข้าบัญชีเลิกกิจการได้เลย

คำถาม กรณีที่สมาชิกเป็นเจ้าของเงินฝากและเป็นลูกหนี้เงินกู้หากหักกลบลบหนี้จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจ่ายชำระหนี้เจ้าหน้าที่ (กรณีละเมิด) หรือไม่

แนวปฏิบัติ ก่อนหักกลบลบหนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องดูว่าสหกรณ์ที่เลิกมีทรัพย์สิน ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นเงินสดพอชำระหนี้หรือไม่

- หากมีเงินสดพอชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีย่อมมีสิทธิหักกลบลบหนี้คืนหนี้เงินยืมตรงที่สมาชิกดังกล่าวเป็นเจ้าของหนี้สหกรณ์ได้ ทั้งนี้ผู้ชำระบัญชีต้องแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้ต่อสมาชิกดังกล่าวด้วย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 341 และ 342)
- หากไม่พอต้องเฉลี่ยทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ และจึงนำจำนวนทรัพย์สินที่เฉลี่ยได้ของสมาชิกคนนั้นมาหักกลบลบหนี้ เนื่องจากเจ้าหนี้เงินฝากมิใช่บุริมสิทธิ

คำถาม สหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก ส่วนมากจะมีหนี้เงินกู้ กพส. ซึ่งสหกรณ์ไม่มีสินทรัพย์พอที่จะชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีจะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

แนวปฏิบัติ ขอประนอมหนี้ หากเจ้าหน้าที่ไม่ยอมประนอมหนี้ก็ให้เจ้าหน้าที่ฟ้อง หรือผู้ชำระบัญชีฟ้องศาลขอล้มละลายในกรณีมีหนี้สินมากกว่า 2 ล้านบาท

คำถาม ค่าหุ้นค้างชำระที่สหกรณ์ค้างจ่าย ก่อนเลิกเป็นภาระผูกพันต้องจ่ายก่อนเจ้าหน้าที่รายอื่นหรือไม่

แนวปฏิบัติ ถือเป็นหนี้ที่มีสิทธิเท่ากับหนี้รายอื่นๆ

คำถาม สหกรณ์แห่งหนึ่งเลิกสหกรณ์เมื่อปี 2548 มีเงินสดคงเหลือ 110,000 บาท แต่มีเจ้าหนี้ 4 ราย รวมเป็นเงิน 569,672 บาท ประกอบด้วย

1. ค่าภาษีสรรพากรค้างจ่าย 196,101.94 บาท (หนี้ค้างชำระภาษีอากรประจำเดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2545 ตามใบแจ้งหนี้ ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2546)
2. เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา 319,470.20 บาท
3. เจ้าหนี้เงินรับฝากออมทรัพย์ 14,100 บาท
4. เงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพสหกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์ยังไม่ได้จ่ายให้กลุ่มสตรีสหกรณ์ 40,000 บาท (กลุ่มสตรีสหกรณ์ยังอยู่)

ถามว่า เจ้าหนี้ตามข้อ 1-3 ผู้ชำระบัญชีจะต้องชำระหนี้รายใดก่อน

สำหรับข้อ 4 ผู้ชำระบัญชีจะต้องนำเงินส่งคืนให้กรมส่งเสริมสหกรณ์หรือไม่

- แนวทางปฏิบัติ**
1. ค่าภาษีอากรจะถือเป็นบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ ในรายที่จะได้รับชำระหนี้ก่อน เจ้าหนี้รายอื่นๆ ต้องเป็นค่าภาษีอากรในที่ดิน ทรัพย์สิน หรือค่าภาษีอากรอย่างอื่นที่ลูกหนี้ยังค้างชำระอยู่ในปัจจุบันและก่อนนั้นขึ้นไปอีกปีหนึ่ง (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 253(3) ประกอบมาตรา 251 และมาตรา 256) แต่ในกรณีนี้ข้อเท็จจริงเป็นรายการค้างชำระภาษีอากรในช่วงปี 2545-2546 จึงไม่มีบุริมสิทธิ
 2. เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการบังคับคดี ไม่มีกฎหมายกำหนดว่ามีบุริมสิทธิ
 3. เจ้าหนี้เงินรับฝากออมทรัพย์ ไม่มีกฎหมายกำหนดว่ามีบุริมสิทธิ
 4. เงินอุดหนุนกลุ่มอาชีพ ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์จ่ายสนับสนุนให้สหกรณ์โดยมีเงื่อนไขให้นำไปใช้สนับสนุนกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือกเท่านั้น เมื่อสหกรณ์ยังไม่ได้จ่ายตามวัตถุประสงค์ และหากปรากฏข้อเท็จจริงว่ากลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือกนั้นหยุดดำเนินการหรือเลิกกลุ่มไป สหกรณ์ก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในบันทึกข้อตกลงการใช้เงินอุดหนุน โดยนำส่งคืนกรมส่งเสริมสหกรณ์และไม่มีกฎหมายกำหนดให้มีบุริมสิทธิ ดังนั้น ในกรณีนี้ผู้ชำระบัญชีต้องเฉลี่ยทรัพย์สินตามส่วนมากและน้อย เพื่อชำระบัญชีทั้ง 4 ข้อ ข้างต้น (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 328 วรรคท้าย)

คำถาม กรณีสหกรณ์หรือกลุ่มมีบัญชีเงินรอจ่ายคืนค่าหุ้น (สมาชิกขอลาออกก่อนสหกรณ์และกลุ่มขอเลิกแล้วยังไม่มีเงินจ่าย จึงบันทึกไว้เป็นเจ้าหนี้ในชื่อบัญชีเงินรอจ่ายคืน)

ถามว่า เงินรอจ่ายคืนดังกล่าว ต้องจ่ายในฐานะเจ้าหนี้หรือจ่ายคืนในฐานะหุ้นเรือนหุ้น

แนวปฏิบัติ เงินรอจ่ายดังกล่าวต้องจ่ายในฐานะเจ้าหนี้

คำถาม

ขอแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ชำระบัญชี

กรณีที่ 1 มีเจ้าหนี้ 3 ราย 1 รายยื่นฟ้องสหกรณ์

กรณีที่ 2 มีเจ้าหนี้ 3 ราย 1 รายเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

กรณีที่ 3 มีเจ้าหนี้ 3 ราย 1 รายเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

1 รายเป็นเจ้าหนี้นุริมลสิทธิ

แนวปฏิบัติ

หากเป็นหนี้นุริมลสิทธิก็ต้องจ่ายให้เจ้าหนี้นุริมลสิทธิก่อน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 251) หนี้ที่เหลือต้องเฉลี่ยทรัพย์ กรณีมีทรัพย์สินเหลือน้อยกว่าหนี้สิน

คำถาม

สหกรณ์ที่เลิกและชำระบัญชี มีเจ้าหนี้ 3 ราย ดังนี้

1. เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งยังไม่ได้บังคับคดี 1 ราย

2. เจ้าหนี้อยู่ระหว่างฟ้องศาลให้สหกรณ์ชำระหนี้ 1 ราย

3. เจ้าหนี้ยื่นขอชำระหนี้ต่อสหกรณ์ 1 ราย

โดยเหตุที่สหกรณ์มีเงินไม่เพียงพอชำระเจ้าหนี้ทั้ง 3 ราย ได้ครบถ้วน

ถามว่า ถ้าหากสหกรณ์จะชำระหนี้เจ้าหนี้ดังกล่าว ผู้ชำระหนี้จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร

แนวปฏิบัติ

เนื่องจากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ได้ดำเนินการบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์สินของสหกรณ์เพื่อชำระหนี้ และเนื่องจากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีใช้เจ้าหนี้นุริมลสิทธิ จึงเป็นผลให้เจ้าหนี้ทั้ง 3 ราย มีสถานภาพที่จะได้รับชำระหนี้เท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีควรปฏิบัติ ดังนี้

1. จัดสรรเงินของสหกรณ์ที่มีอยู่ทั้งหมดเฉลี่ยชำระหนี้เจ้าหนี้ทั้ง 3 ราย ตามสัดส่วนการเป็นหนี้

2. ขอประนีประนอมยอมความกับเจ้าหนี้อยู่ระหว่างดำเนินคดี เพื่อชำระหนี้ตามสัดส่วนที่จัดสรรตามข้อ 1

3. เจรจากับเจ้าหนี้รายที่ 1 และรายที่ 3 เพื่อขอชำระหนี้ตามสัดส่วนที่จัดสรรไว้ตามข้อ 1

การร้องขอล้มละลาย

- คำถาม** การร้องขอต่อศาลให้สหกรณ์ล้มละลาย จะมีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติอย่างไรบ้าง
- แนวปฏิบัติ** การร้องขอต่อศาลให้สหกรณ์ล้มละลายมีขั้นตอน และวิธีปฏิบัติ ดังนี้
1. เมื่อปรากฏว่าสหกรณ์มีทรัพย์สินไม่เพียงพอชำระหนี้สิน และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ไม่ยินยอมยกหนี้ให้หรือไม่ยินยอมลดหนี้ให้สหกรณ์แล้ว ผู้ชำระบัญชีควรดำเนินการร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย
 2. วิธีการร้องขอให้สหกรณ์ล้มละลาย ผู้ชำระบัญชีต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้น ซึ่งสหกรณ์ตั้งอยู่หรือประกอบธุรกิจอยู่ในเขตพื้นที่ สำหรับศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลาย คือ ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิพากษาคดีแพ่ง ยกเว้นศาลแขวงไม่มีอำนาจพิจารณาคดีล้มละลาย
- คำถาม** ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรสุราษฎร์ธานี จำกัด ถูกศาลฟ้องล้มละลาย ขั้นตอนการถอนชื่อออกจากทะเบียน จะมีวิธีการอย่างไร
- แนวปฏิบัติ** นายทะเบียนสหกรณ์ต้องประกาศเลิกสหกรณ์ และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดติดต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หากพิทักษ์ทรัพย์เสร็จสิ้นแล้วจึงดำเนินการถอนชื่อออกจากทะเบียน
- คำถาม** กรณีที่ผู้ชำระบัญชีร้องขอฟ้องล้มละลายแก่สหกรณ์ เมื่อศาลมีคำสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย ผู้ชำระบัญชีจะขอให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์นั้นออกจากทะเบียนได้เลยหรือไม่ หรือต้องรองานกว่าเจ้าหน้าที่พิทักษ์ดำเนินการเสร็จสิ้น
- แนวทางปฏิบัติ** ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานแจ้งผลการชำระบัญชีแก่นายทะเบียนสหกรณ์ พร้อมทั้งแจ้งว่าศาลมีคำพิพากษาให้สหกรณ์ล้มละลายตามคำสั่งศาลที่เท่าไร เมื่อไร เป็นการสิ้นสุดการชำระบัญชีของผู้ชำระบัญชี แต่ต้องรอเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการเสร็จสิ้นและศาลมีคำสั่งปิดคดีตามกฎหมายล้มละลาย นายทะเบียนสหกรณ์จึงถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

การเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

คำถาม

กรณีที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์แห่งหนึ่ง ซึ่งเดิมนายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งสหกรณ์อำเภอเป็นผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ต่อมาได้แต่งตั้งข้าราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 หลังจากนั้นข้าราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์นั้นได้ย้ายไปรับตำแหน่งใหม่ที่จังหวัดอื่น สำนักงานจึงทำหนังสือขอเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี แต่หนังสือที่แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนที่ 3 ระบุว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้เปลี่ยนผู้ชำระบัญชีจากผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 เป็นผู้ชำระบัญชีคนที่ 3 เมื่อเป็นเช่นนี้จะถือว่าผู้ชำระบัญชีคนที่ 3 เป็นผู้ชำระบัญชีคนที่เท่าใดจึงถูกต้อง เพื่อจะได้นำไปเขียนในรายงานการชำระบัญชีเพื่อเสนอนายทะเบียนต่อไป

แนวปฏิบัติ

- ถือว่าเป็นผู้ชำระบัญชีคนที่ 3 คนที่ 1 คือ สหกรณ์อำเภอ คนที่ 2 คือ ข้าราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- กรณีคำสั่งแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนที่ 3 บอกว่าเปลี่ยนจากผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 เป็นผู้ชำระบัญชีคนที่ 3 แสดงว่าคำสั่งนั้น ไม่สมบูรณ์ จะทำให้ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 (ข้าราชการ กตส.) ยังไม่พ้นหน้าที่ ทำให้มีผู้ชำระบัญชีซ้อนกัน 2 คน จึงต้องส่งคำสั่งนั้นคืนกรมฯ เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป
- การดำเนินการต่างๆ ของผู้ชำระบัญชีคนที่ 3 ระหว่างการชำระบัญชีก่อนการแก้ไขคำสั่ง ถือว่าสมบูรณ์

คำถาม

สหกรณ์ไม่สามารถสอบบัญชีได้เป็นเวลา 10 ปีแล้ว นายทะเบียนสหกรณ์จึงสั่งเลิก และแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ไม่ได้จัดทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรอง ต่อมาเกิดการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ไม่ได้มอบเงินสด เงินฝากธนาคารที่มียอดคงเหลือตามงบการเงินปีสุดท้ายให้กับผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 เพียงแต่มอบเอกสารและสมุดบัญชีเพียงบางส่วนเท่านั้น ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 ต้องทำงบการเงินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองหรือไม่

แนวปฏิบัติ

- สหกรณ์นี้มีปัญหาไม่สามารถจะตรวจสอบรับรองงบการเงินได้เกิน 10 ปี นายทะเบียนสหกรณ์จึงสั่งเลิก
- ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้รับมอบเอกสารหลักฐานเพียงบางส่วน จึงไม่สามารถจัดทำงบการเงินตาม ม.80 ได้
- ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันก็ไม่สามารถจัดทำงบการเงินได้เหมือนกัน ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีควรดำเนินการเรียกกรรมการมาให้ปากคำเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ขอให้ถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อไป

คำถาม

กรณีที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของสหกรณ์ที่ตั้งขึ้นในบริษัทแห่งหนึ่ง เป็นคนที่ 2 โดยได้รับมอบงานจากผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 และได้รับมอบเอกสารจากผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้ดำเนินการไปแล้ว แต่ไม่มีสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ของสหกรณ์ เพราะประธานกรรมการแจ้งว่านำท่วมเอกสารต่างๆ เสียหายหมด โดยมีหลักฐานใบแจ้งความ นอกจากนี้ประธานได้ชี้แจงว่า ค่าหุ้นได้คืนให้สมาชิกไปก่อนเลิกสหกรณ์ มีเจ้าหน้าที่เงินยืมบริษัทก็ได้ทำการชำระแล้ว ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้ทำหนังสือขอให้บริษัทยืนยันว่าได้รับชำระหนี้แล้วหรือไม่ประการใด บริษัทก็ไม่ตอบและมีได้ยื่นหนังสือทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชี และต่อมาผู้ชำระบัญชีได้ไปติดต่อบริษัท ปรากฏว่า ประธานกรรมการได้ลาออกจากบริษัทไม่ทราบที่อยู่จึงไม่สามารถติดต่อได้ พนักงานของบริษัทในปัจจุบัน ไม่มีใครทราบเรื่องสหกรณ์ เพราะเป็นพนักงานที่เข้ามาทำงานหลังสหกรณ์เลิกไปแล้ว ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้จัดทำงบดุล ณ วันที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี คือ 17 ธ.ค. 27 ระยะเวลาต่อจากงบดุลปีก่อน (31 ธ.ค. 26) และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและรับรองในวันที่ 24 มี.ย. 29 ในฐานะผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 จะให้ปฏิบัติอย่างไรต่อไป

แนวปฏิบัติ

- ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้จัดทำงบการเงินตาม ม.80 แล้ว และได้ดำเนินการชำระบัญชีไปแล้วตามสมควร
- ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 ต้องดำเนินการชำระบัญชีต่อจากผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 โดยยึดถือ งบการเงินและรายงานการชำระบัญชีที่ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 จัดทำไว้แล้วดำเนินการต่อ
- ผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ได้จ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิก และจ่ายเงินยืมให้เจ้าหน้าที่ไปแล้ว ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีคนที่ 2 ต้องดำเนินการในขั้นจัดทำบัญชีรับจ่าย รายงานย่อของบัญชีที่ชำระ และบัญชีเลิกกิจการ แล้วจัดทำรายการชำระบัญชีเสนอนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ แล้วขอจัดชื่อออกจากทะเบียนต่อไป

คำถาม

กรณีผู้ชำระบัญชีคนก่อนไม่มีหลักฐานการจ่ายเงินในช่วงที่เป็นผู้ชำระบัญชีอยู่ ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะฟ้อง หรือเรียกคืนเงินที่ผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้อ้างว่าจ่ายหรือลงบัญชีจ่ายไปจะได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

- กรณีที่มีการจ่ายเงินจริง ไม่ต้องฟ้องร้องหรือเรียกเงินคืน แต่ให้ทำหลักฐานการจ่ายให้ครบถ้วนสมบูรณ์

คำถาม

ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีคนที่ 4 โดยผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้ว และจัดการจำหน่ายทรัพย์สินบางรายการต่อมาผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 ลาออกจากราชการ นายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนที่ 2, 3 แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการรับมอบงาน โดยผู้ชำระบัญชีคนที่ 1 จัดทำเอกสารการส่งมอบไว้โดยเซ็นชื่อผู้ส่งมอบแต่ไม่มีผู้รับมอบ เอกสารเหล่านี้อยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ (จสส.) คนปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีคนที่ 4 จะรับมอบงานจากใครจึงจะเป็นการถูกต้อง

หากเอกสารที่รับมอบมาไม่มีแผ่นบัญชีลูกหนี้รายตัว ได้ติดตามสอบถาม จสส. แล้ว แจ้งว่า ธกส. เอาไปเพื่อดำเนินคดีฟ้องร้องกับสมาชิกโดยตรง เมื่อไปติดต่อกับ ธกส. ทั้งด้วยตนเอง และทำเป็นหนังสืออีกครั้งก็ไม่ทราบว่ายู่ที่ใคร จึงไม่สามารถทราบได้ว่าปัจจุบันลูกหนี้เงินกู้คงเหลืออยู่เท่าไร กรณีนี้จะทำอย่างไร

เมื่อรับมอบงานมาแล้วต้องรายงานความเคลื่อนไหวเมื่อครบ 6 เดือนแรก จะเริ่มต้นตรงไหน เพราะผู้ชำระบัญชีผ่านมาหลายคนแล้วแต่ไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับการรายงานใดๆ นอกจากงบการเงินครั้งสุดท้าย

แนวปฏิบัติ

- ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะต้องรับมอบงาน/ทรัพย์สิน/เอกสารจากผู้เก็บรักษาทรัพย์สิน คือ จสส. คนปัจจุบัน โดยจัดทำรายละเอียดการรับมอบตามทรัพย์สิน/เอกสารที่มีอยู่จริง
- เอกสารแผ่นบัญชีลูกหนี้และการเคลื่อนไหวของลูกหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีติดต่อกับ ธกส. อีกครั้ง และให้ ธกส. ยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรว่ามีอะไรหรือไม่ อย่างไร หากไม่ทราบข้อมูล ไม่มีเอกสาร ต้องถือยอดลูกหนี้ที่มีอยู่ ณ วันจัดทำงบการเงินครั้งแรก (สอดคล้องตามแบบคูณ) และผู้ชำระบัญชีต้องติดตามดูจากกระดาดำทำการของผู้สอบบัญชีครั้งสุดท้ายประกอบด้วย
- การรายงานความเคลื่อนไหวทุกระยะ 6 เดือน ตาม ม.85 นั้น ให้นำนับจากวันรับมอบทรัพย์สิน/เอกสาร

คำถาม

ร้านสหกรณ์หยุดดำเนินงานตั้งแต่ปี 2520 ผู้ชำระบัญชีได้ทำงบดุล ณ วันที่ 1 มี.ค. 26 ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้ว ต่อมาผู้ชำระบัญชีได้ทำรายงานการชำระบัญชี เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน พร้อมทั้งชี้แจงถึงเหตุผลต่างๆ คือ

1. จัดประชุมใหญ่ไม่ได้ เนื่องจากไม่มีสมาชิก เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ และได้โอน ย้าย หมด ไม่สามารถติดต่อได้ และสหกรณ์ไม่ทะเบียนหุ้น

2. ลูกหนี้ และเจ้าหนี้ ขาดอายุความ และไม่มีรายละเอียดว่าเป็นของผู้ใด จึงไม่สามารถติดตามได้

นายทะเบียนสหกรณ์ ได้มีหนังสือตอบกลับถึงผู้ชำระบัญชี ตั้งแต่ปี 2527 ดังนี้

1. ให้ชี้แจงเหตุผลที่นัดประชุมใหญ่ไม่ได้ และให้เสนองบดุลถึงนายทะเบียนสหกรณ์โดยเร็ว

2. ลูกหนี้ที่ขาดอายุความให้ตัดเป็นหนี้สูญ

3. เจ้าหนี้ให้ติดต่อและแจ้งให้ทราบว่าไม่มีทรัพย์สินที่จะชำระให้

จากนั้นผู้ชำระบัญชีไม่ได้ดำเนินการอย่างใดเพิ่ม จนเปลี่ยนผู้ชำระบัญชีหลายคนจึงถึงข้าพเจ้าเพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชีเมื่อปี 2534 และได้ดำเนินการไปเพียง

1. เปลี่ยนชื่อผู้ฝากธนาคาร จากผู้ชำระบัญชีคนก่อน

2. ทำหนังสือยืนยันยอดและขอรับค่าหุ้นคืน จากร้านสหกรณ์กรุงเทพฯ จำกัด แต่ได้รับคำชี้แจงว่าต้องแจ้งชื่อกรรมการที่เป็นตัวแทนการซื้อหุ้นในครั้งนั้น ซึ่งไม่สามารถจะทราบรายชื่อกรรมการได้

3. ส่งชำระค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยค้างจ่าย

ขอทราบวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีในกรณีต่างๆ ดังนี้

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชี

1.1 ปิดบัญชีลูกหนี้ เงินลงทุน (ถือหุ้นสหกรณ์อื่น) ไปบัญชีเลิกกิจการได้เลยใช่หรือไม่

1.2 กรณีเจ้าหนี้การค้าที่ไม่สามารถทราบรายชื่อ และมีอายุหนี้เกิน 10 ปี แล้วจะปิดไปบัญชีเลิกกิจการได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้มีวิธีอื่นใดหรือไม่

2. การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี ถ้าตั้งแต่ปี 2527 ไม่มีการรายงาน ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะต้องทำตั้งแต่ปี 2527 ถึงปัจจุบันเพียงครั้งเดียวใช่หรือไม่

3. การรายงานผลการชำระบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

(ข้อ 4) การประกาศหนังสือพิมพ์ จะต้องรายงานหรือไม่ว่าผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ประกาศหนังสือพิมพ์เมื่อใด

(ข้อ 6) เวลาในการชำระบัญชี จะนับตั้งแต่เมื่อใด

(ข้อ 7) วิธีดำเนินการชำระบัญชี ถ้าผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้ดำเนินการขายทรัพย์สินของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีคนสุดท้ายต้องรายงานส่วนนี้ด้วยหรือไม่

แนวปฏิบัติ

- ก่อนปิดบัญชีตาม 1.1 ต้องมีการทวงถามเกี่ยวกับเงินลงทุนเสียก่อน หากไม่ได้และไม่มีหลักฐานยืนยันให้ปิดเข้าบัญชีเลิกกิจการ ถือเป็นค่าใช้จ่าย
- ถ้าไม่มีเงินคงเหลือพอชำระหนี้ก็ให้ปิดเข้าบัญชีเลิกกิจการ ถือเป็นหนี้ขาดอายุความ แต่ถ้ามีเงินเหลือควรวางเงินไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์
- ต้องทำรายงานสรุปตั้งแต่ต้นถึงปัจจุบัน
- ให้เขียนไว้ในรายงาน ข้อ 4 ว่าไม่ได้ประกาศหนังสือพิมพ์ ข้อ 6 เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชีให้เริ่มนับตั้งแต่ผู้ชำระบัญชีคนแรกรับทราบการแต่งตั้ง หากไม่ทราบให้ถือวันที่จัดทำงบการเงินครั้งแรกตาม ม.80 เป็นวันเริ่มต้นชำระบัญชีจนถึงวันชำระบัญชีเสร็จและใน ข้อ 7 ต้องรายงานว่าผู้ชำระบัญชีคนก่อนๆ ได้ดำเนินการอย่างไรบ้าง

คำถาม

ถ้าผู้ชำระบัญชีคนก่อนไม่สามารถรวบรวมหลักฐานการรับจ่ายต่างๆ เพื่อส่งมอบให้ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบัน การปฏิบัติงานของผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะดำเนินการต่อไปให้แล้วเสร็จ แล้วรายงานแบ่งช่วงความรับผิดชอบ โดยรายงานว่าการรับจ่ายในช่วงผู้ชำระบัญชีคนก่อนผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันไม่ได้รับมอบหลักฐาน จะได้หรือไม่ ถ้าได้ผู้สอบบัญชีจะรับรองการตรวจสอบอย่างไร

แนวปฏิบัติ

- เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สิน/เอกสาร ระหว่างผู้ชำระบัญชีคนก่อนกับผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบัน ผู้ชำระบัญชีคนก่อนต้องจัดทำบัญชีรับ – จ่าย ในส่วนความรับผิดชอบของตนและต้องมีเอกสาร/หลักฐาน ประกอบรายการรับ – จ่าย นั้น หากมีอยู่ไม่ครบถ้วนก็ต้องจัดทำให้ครบถ้วน
- เอกสาร/หลักฐานการจ่ายเงินในการชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีสามารถจัดทำเป็นเอกสารภายใน โดยผู้ชำระบัญชีเป็นผู้รับเงินเองได้ ตามรายจ่ายจริง
- ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันจะรับผิดชอบตั้งแต่วันรับมอบทรัพย์สิน/เอกสาร จากผู้ชำระบัญชีคนก่อนและจะต้องจัดทำรายงานผลการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน และบัญชีรับ – จ่าย ตั้งแต่วันรับมอบทรัพย์สิน/เอกสาร จากผู้ชำระบัญชีคนก่อน
- การตรวจสอบรับรองของผู้สอบบัญชีนั้น ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้สอบบัญชีแต่ละคน ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระเบียบและมาตรฐานที่กำหนดไว้

การดำเนินการเมื่อมีทรัพย์สินคงเหลือจากการชำระบัญชี

คำถาม

กรณีที่ร้านสหกรณ์ไม่มีรายละเอียดทุนเรือนหุ้น เมื่อสมาชิกมาขอรับเงินค่าหุ้นคืนจะจ่ายคืนอย่างไร ใช้หลักฐานอะไร ถ้ามีใบหุ้นผู้ชำระบัญชีสามารถจ่ายให้ได้ แต่ถ้าไม่มีใบหุ้นมีเพียงพยานยืนยันว่าเป็นสมาชิก ผู้ชำระบัญชีจะจ่ายได้หรือไม่ และกรณีนี้ต้องวางเงินค่าหุ้นที่เหลือตามบัญชีไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์หรือไม่

แนวปฏิบัติ

- หากไม่มีหลักฐานอะไรเลยที่จะยืนยันว่าสมาชิกผู้นั้นถือหุ้นไว้กับสหกรณ์ ก็จ่ายค่าหุ้นคืนให้ไม่ได้ และจะใช้พยานยืนยันไม่ได้
- เงินค่าหุ้นส่วนที่ไม่ได้จ่ายคืนให้กับสมาชิกและยังมียอดคงเหลืออยู่ในบัญชี เมื่อชำระบัญชีเสร็จแล้วจะต้องวางเงินเท่าจำนวนเงินค่าหุ้นนั้นไว้ก่อนายทะเบียนสหกรณ์

คำถาม

การชำระบัญชีหลังจากมีขาดทุนจากการชำระบัญชีแล้ว มีเงินสดคงเหลือจำนวนหนึ่ง หากเฉลี่ยคืนให้สมาชิกแล้วจะได้รับคนละ 1 บาท นอกจากนี้มีปัญหาวว่า รายละเอียดในสมุดคู่มือของสมาชิกกับบัญชีทุนเรือนหุ้นมีจำนวนเงินไม่ตรงกัน ผู้ชำระบัญชีจะไม่จ่ายคืนแก่สมาชิกแต่จะบริจาคให้แก่สหกรณ์อื่น จะทำได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

- ผู้ชำระบัญชีอาจขอให้สมาชิกยกให้แก่สหกรณ์อื่นในคราวประชุมใหญ่ โดยบันทึกรายงานการประชุมไว้เป็นหลักฐาน
- ถ้าสมาชิกไม่ยกให้สหกรณ์อื่น ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินไว้ก่อนายทะเบียนสหกรณ์

คำถาม

สหกรณ์ที่เลิก มีผลประกอบการขาดทุนในปีบัญชีสุดท้าย หากว่าสหกรณ์ได้ชำระบัญชีแล้วปรากฏว่ามีทรัพย์สินเหลือ จะสามารถจ่ายเป็น

- เงินค่าหุ้น
- เงินปันผล
- เงินเฉลี่ยคืน

ตามมาตรา 86 ได้หรือไม่ เนื่องจากไม่อาจยกให้สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เนื่องจากที่ผ่านมาสหกรณ์ไม่เคยจ่ายเงินปันผลให้สมาชิก จะมีแนวทางอย่างไรให้เหมาะสม

แนวปฏิบัติ

จ่ายคืนได้เฉพาะเงินค่าหุ้น ปีสุดท้ายขาดทุนจัดสรรเป็นเงินปันผลและเฉลี่ยคืนไม่ได้

คำถาม

- การจ่ายเงินค่าหุ้นหากสหกรณ์ไม่ได้ส่งมอบทะเบียนหุ้นให้ผู้ชำระบัญชี เนื่องจากคณะกรรมการไม่ทราบว่ายู่ที่ไหน สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มีกระดาษทำการ และรายงานการสอบบัญชีปีสุดท้ายแต่ในรายงานก็รายงานว่า สหกรณ์จัดทำทะเบียนหุ้นไว้ไม่เรียบร้อย ไม่สามารถจะตรวจสอบได้ กรณีนี้หากทะเบียนหุ้นไม่มีและหลักฐานการถือหุ้นคือ ใบหุ้นก็ไม่มี ไม่สามารถจ่ายเงินค่าหุ้นได้ ใช่หรือไม่ ถ้าหากจ่ายได้ต้องใช้หลักฐานอะไร
- ถ้าหากสหกรณ์สามารถหาทะเบียนหุ้นได้และนำมาส่งมอบ แต่จากรายงานดังกล่าวข้างต้นผู้ชำระบัญชีจะถือเอาทะเบียนนั้นเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินหุ้นได้หรือไม่ เพราะสมาชิกไม่มีใบหุ้น
- กรณีสมาชิกตาย ทายาทนำใบหุ้นมาขอรับเงินคืนจะจ่ายได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

- ให้พิจารณาว่ากระดาษทำการของผู้สอบบัญชีปีสุดท้าย มีรายละเอียดค่าหุ้นเป็นรายบุคคลของสมาชิกแต่ละคนหรือไม่ หากมีถึงแม้จะไม่ตรงกับบัญชีคุมก็ให้ถือใช้รายละเอียดตามกระดาษทำการนั้นได้เท่าที่มีปรากฏอยู่ เพราะถือว่าผ่านการตรวจสอบรับรองแล้ว
- หากไม่มีรายละเอียดและหาทะเบียนหุ้นไม่พบ การจ่ายเงินค่าหุ้นของผู้ชำระบัญชีจะต้องใช้หลักฐานอื่นยืนยันเพื่อประกอบการจ่ายเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินค่าหุ้นที่สมาชิกมีสำเนาใบเสร็จรับเงินค่าหุ้นของสหกรณ์ หรือจำนวนเงินค่าหุ้นในสมุดคู่มือสมาชิก หากไม่มีหลักฐานใดๆ จะจ่ายเงินค่าหุ้นไม่ได้
- หากสหกรณ์มีทะเบียนหุ้นมาส่งมอบ ผู้ชำระบัญชีสามารถจ่ายเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกได้ตามจำนวนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนหุ้นนั้น
- ทายาทของสมาชิกผู้ตายมีสิทธิขอรับค่าหุ้นได้ โดยต้องพิสูจน์กับหลักฐาน/เอกสารที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้ ต้องมีหลักฐานยืนยันตัวทายาทผู้นั้นด้วย

คำถาม

การวางเงินกับนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อจ่ายเงินเป็นเงินค่าหุ้น เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืนแก่สมาชิกและเจ้าหน้าที่ ในทางปฏิบัติเงินจำนวนนี้ นายทะเบียนสหกรณ์จะฝากไว้ในธนาคารไหนใช้ดุลพินิจของนายทะเบียนสหกรณ์ใช่หรือไม่

แนวปฏิบัติ

ใช้ดุลพินิจไม่ได้ ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์เรื่องวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ.2546

คำถาม

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 146/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2546 และคำแนะนำ นายทะเบียนสหกรณ์เรื่องวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ.2546 เกี่ยวกับการ วางเงินเพื่อชำระหนี้เจ้าหนี้ รวมทั้งค่าหุ้น เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน ซึ่งกำหนดให้ ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนหนี้ไว้แก่นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายแล้วแต่กรณี คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ดังกล่าวได้ ครอบคลุมถึงการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรด้วยหรือไม่ อย่างไร

แนวปฏิบัติ

เรื่องของการชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 79 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี เริ่มตั้งแต่ภายในสามสิบวันนับแต่วันจดทะเบียน ผู้ชำระบัญชี ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทุกคนที่มีชื่อปรากฏในสมุดบัญชีเอกสาร ของสหกรณ์ หรือปรากฏจากทางอื่น เพื่อให้ทราบว่ามีหนี้สินและให้เจ้าหนี้ยื่น คำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี แต่ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีก็ยังมี หน้าที่ต้องวางเงินเท่าจำนวนหนี้ที่นั้นไว้ ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามมาตรา 84 นอกจากนี้ เงินค่าหุ้น, เงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืน ที่จะต้องจ่ายคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนของ ธุรกิจก็เป็นหน้าที่ของผู้ชำระบัญชีที่จะต้องจ่ายตามมาตรา 86 เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ชำระหนี้สิน ของสหกรณ์ทั้งหมดแล้ว โดยเรื่องนี้นายทะเบียนสหกรณ์ได้มอบอำนาจการปฏิบัติการแทน เกี่ยวกับการวางเงินดังกล่าวข้างต้นให้กับรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่ดำรงตำแหน่ง สหกรณ์จังหวัดตามคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 146/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 และ คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ 827/2546 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2546 ปัญหาจึงมีอยู่ว่า การ วางเงินในเรื่องของสหกรณ์ได้ครอบคลุมถึงการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรด้วยหรือไม่ ซึ่ง เรื่องในส่วนของกลุ่มเกษตรกรตามมาตรา 34 แห่งพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.2547 และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่ นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก ลงวันที่ 17 มกราคม 2548 ให้วางเงินดังกล่าวข้างต้นต่อ นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด

คำถาม

ร้านสหกรณ์ครูประถมศึกษาเล็กแล้ว โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะดำเนินการต่อในรูปร้านสวัสดิการ ผู้จัดการร้านสหกรณ์จึงขอร้องให้ผู้ชำระบัญชีคืนค่าหุ้นให้สมาชิกเป็นสินค้าแทนเงิน เนื่องจากไม่มีเงินพอที่จะจ่ายค่าสินค้าคงเหลือนั้นให้ผู้ชำระบัญชีเงินที่ได้จากการขายสินค้าก็นำไปซื้อสินค้าหมุนเวียนกันต่อไป กรณีดังกล่าวนี้ผู้ชำระบัญชีจะมอบหมายให้ผู้จัดการร้านสหกรณ์จ่ายคืนค่าหุ้นในรูปสินค้าแทนผู้ชำระบัญชี โดยทำหนังสือระหว่างผู้ชำระบัญชีกับผู้จัดการร้านสหกรณ์ว่าถ้าภายหลังมีสมาชิกทักท้วงว่าไม่ได้รับคืนค่าหุ้นผู้จัดการจะรับผิดชอบทั้งหมด เช่นนี้ผู้ชำระบัญชีจะพ้นความรับผิดชอบหรือไม่

แนวปฏิบัติ

- ถ้าสินค้านั้นขายให้สวัสดิการเป็นเงินสด การจ่ายคืนหุ้นก็ให้สมาชิกรับเงิน โดยทำหลักฐานการรับเงินไว้
- ถ้าขายเป็นเงินเชื่อและให้สมาชิกรับค่าหุ้นเป็นสินค้าจากสวัสดิการ ก็ต้องทำหลักฐานการซื้อจากสวัสดิการ และทำใบรับเงินค่าหุ้นคืนไว้ แล้วให้สวัสดิการส่งหลักฐานการรับคืนค่าหุ้นมาทักหนี้ค่าสินค้า
- ถ้าภายหลังสมาชิกทักท้วงค่าหุ้น แต่ผู้ชำระบัญชีมีหลักฐานการรับค่าหุ้นสมาชิกก็ทักท้วงไม่ได้ ซึ่งในกรณีนี้ผู้ชำระบัญชีไม่ต้องรับผิดชอบอะไร

การจัดทำรายงานการชำระบัญชี

คำถาม

ในรายงานการชำระบัญชี ข้อ 6 เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี กรณีที่รับงานต่อจากผู้ชำระบัญชีคนก่อนให้เริ่มนับเวลาเมื่อไร วันที่ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันได้รับแต่งตั้ง หรือนับตั้งแต่ผู้ชำระบัญชีคนก่อนได้รับแต่งตั้ง

แนวปฏิบัติ

- ในรายงานการชำระบัญชี ข้อ 6 นั้น ให้นับตั้งแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีคนแรกรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี จนถึงวันจัดทำรายงานการชำระบัญชีเสนอนายทะเบียนสหกรณ์
- หากไม่ทราบว่าผู้ชำระบัญชีคนแรกรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีเมื่อไร ให้เริ่มนับตั้งแต่วันจดทะเบียนการเงินครั้งแรกตาม ม.80 คือวันรับมอบทรัพย์สิน/เอกสารของผู้ชำระบัญชีคนแรก

คำถาม

- กรณีที่ผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันยังไม่ได้รับมอบงานอย่างถูกต้องครบถ้วน จากผู้ชำระบัญชีคนก่อน การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชีทุก 6 เดือน จะต้องรายงานหรือไม่ หรือจะต้องปฏิบัติอย่างไร และเมื่อไรบ้าง

แนวปฏิบัติ

- จะต้องรายงานทุกงวด 6 เดือน เพื่อแสดงความเคลื่อนไหวของผลการชำระบัญชี ปัญหาและอุปสรรคในการชำระบัญชี
- หากผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันได้รับมอบงานไม่ครบถ้วน ต้องเรียกให้ผู้ชำระบัญชีคนเดิมส่งมอบเอกสารที่เหลือให้ครบถ้วน

คำถาม การรายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี ถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ คือไม่ได้
รับมอบเอกสารหลักฐาน เนื่องจากติดตามไม่ได้ ต้องรายงานหรือไม่ กรณีนี้จะเสนอให้
นายทะเบียนสหกรณ์จัดซื้อออกจากทะเบียนได้เลยหรือไม่

แนวปฏิบัติ - เมื่อไม่สามารถรับมอบเอกสาร/ทรัพย์สิน จากผู้รับผิดชอบ การรายงานความเคลื่อนไหว
ระหว่างการชำระบัญชีทุกระยะ 6 เดือน ตาม ม.85 ย่อมกระทำไม่ได้
- ผู้ชำระบัญชีต้องรายงานนายทะเบียนสหกรณ์ว่า เมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี
ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไร เพื่อให้การชำระเสร็จสิ้นไป มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร
การรายงานนี้ต้องรายงานเป็นระยะ ทุกระยะ 6 เดือน

คำถาม สหกรณ์ที่ผู้ชำระบัญชีร้องขอให้ศาลสั่งล้มละลาย ถือเป็นกรณีสิ้นสุดแห่งการชำระบัญชี
ใช่หรือไม่ ขอให้ยกตัวอย่างในกรณีดังกล่าวประกอบด้วย

แนวปฏิบัติ กรณีที่ผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาล เพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย ตาม ม.81(7) ได้นั้น
ผู้ชำระบัญชีต้องวิเคราะห์งบการเงินที่จัดทำขึ้น ตาม ม.80 ให้รอบคอบ และหากเชื่อแน่ว่า
ว่าสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนี้นั้นมีทรัพย์สินไม่พอที่จะจ่ายชำระหนี้สิน ซึ่งน่าจะต้องร้องขอให้
ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในอนาคตแน่ วิธีการปฏิบัติ คือ

ในระหว่างดำเนินการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีสามารถติดตามทวงถามหนี้จาก
ลูกหนี้ได้ จำหน่ายทรัพย์สินที่มีอยู่ได้ และจ่ายค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการชำระบัญชีได้แต่
ผู้ชำระบัญชีจะจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้รายใดรายหนึ่งไม่ได้ เพราะจะทำให้เจ้าหนี้รายอื่นที่
ไม่ได้รับชำระหนี้เสียสิทธิไป

ก่อนที่ผู้ชำระบัญชีจะร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายนั้น ผู้ชำระบัญชี
จะต้องดำเนินการติดต่อขอประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้แต่ละรายเสียก่อน หากเจ้าหนี้
ไม่ยินยอมลดหนี้ให้หรือไม่ยินยอมประนีประนอมหนี้ เมื่อผู้ชำระบัญชีเห็นว่าไม่สามารถ
จะชำระหนี้ได้หมดจึงจะร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย

การยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายนั้น ผู้ชำระบัญชีต้อง
จัดทำงบการเงิน (งบดุล) ณ วันก่อนวันยื่นคำร้องส่งแนบไปพร้อมกับคำร้องด้วย พร้อมกับ
หนังสือไม่ยินยอมลดหนี้/ยินยอมประนีประนอมหนี้ของเจ้าหนี้ด้วย

หนังสือรายงานผลการชำระบัญชีที่เสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์นั้น ให้มีสาระสำคัญ
ตามรายงานที่กรมกำหนดไว้ และแจ้งรายละเอียดการดำเนินการของผู้ชำระบัญชีพร้อมทั้ง
ถือว่าเป็นการสิ้นสุดการชำระบัญชีด้วย หากศาลสั่งให้สหกรณ์ล้มละลาย

ตัวอย่างรายงานการชำระบัญชี กรณีศาลสั่งให้ล้มละลาย และผู้ชำระบัญชียังมีได้จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้รายใด
รายงานการชำระบัญชีสหกรณ์.....

.....

เรียน นายทะเบียนสหกรณ์

ข้าพเจ้าได้ทำการชำระบัญชีสหกรณ์.....

เลขทะเบียนสหกรณ์ที่..... ที่ตั้งสำนักงานเลขที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... ตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดแล้ว จึงขอเสนอ
รายงานผลการชำระบัญชี ดังนี้

1. สหกรณ์ที่ชำระบัญชี คือ สหกรณ์.....๑๗๑
2. วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ที่.....๑๗๑
3. การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์.....๑๗๑
4. การประกาศหนังสือพิมพ์รายวันหรือโดยวิธีอื่น ได้ประกาศ.....๑๗๑
5. การจัดทำงบดุล ตาม ม.80 ได้จัดทำ.....๑๗๑
6. เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี ได้เริ่มทำการชำระบัญชี.....๑๗๑
7. วิธีดำเนินการชำระบัญชี ได้ทำการชำระบัญชีแล้ว คือ

7.1 การเรียกหนี้สินคืน เมื่อวันเริ่มต้นชำระบัญชีมีลูกหนี้ จำนวน.....บาท
ได้ติดตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้จำนวน.....บาท คงเหลือลูกหนี้ที่ไม่สามารถติดตามทวงถามให้
ชำระหนี้ได้จำนวน.....บาท เพราะ.....๑๗๑

7.2 การจ่ายทรัพย์สิน ได้ดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์ไป ดังนี้

- สินค้าได้เปิดจำหน่ายโดยวิธีการประมูลเมื่อวันที่.....ได้เงินทั้งสิ้น
จำนวน.....บาท

- ครุภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องใช้ ได้เปิดจำหน่ายโดยวิธีการประมูลเมื่อวันที่.....
ได้เงินทั้งสิ้น จำนวน.....บาท

- สินทรัพย์อื่น ได้จำหน่ายและเรียกคืนได้จำนวน.....บาท

- ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีในการดำเนินการชำระบัญชี จำนวนทั้งสิ้น.....บาท

- คงเหลือเงินสดในมือของผู้ชำระบัญชีทั้งสิ้น จำนวน.....บาท

7.3 การชำระหนี้ เนื่องจากสหกรณ์ดำเนินงานประสบการขาดทุนมาเป็นเวลาหลายปีก่อนที่
นายทะเบียนสหกรณ์จะสั่งเลิก (จะเลิกสหกรณ์) ทำให้สหกรณ์มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก ณ วันเลิกสหกรณ์ ตาม
งบการเงินที่จัดทำตาม ม.80 เจ้าหนี้ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ธ.ก.ส. มีจำนวน.....บาท และ อตก.
จำนวน.....บาท ส่วนเจ้าหนี้รายอื่นๆ มีจำนวนเล็กน้อยรวมกันแล้ว จำนวน.....บาท

ได้ทำการติดต่อขอประนีประนอมลดหนี้จาก ธ.ก.ส. และ อตก. แล้วเมื่อวันที่.....
แต่เจ้าหนี้ทั้ง 2 ราย ไม่ยินยอมลดหนี้ให้ (เอกสารประกอบที่.....) เมื่อวิเคราะห์จำนวนทรัพย์สิน

ที่มีอยู่เทียบกับหนี้สินที่ต้องชำระแล้ว ไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ ประกอบกับเจ้าหนี้ไม่ยอมประนีประนอม
ข้าพเจ้าจึงได้ร้องขอต่อศาลตาม ม.81(7) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 เพื่อให้ศาลสั่งให้สหกรณ์.....
ล้มละลาย (เอกสารประกอบที่.....) ต่อมาศาลได้มีคำสั่งให้สหกรณ์.....
ล้มละลาย ตามคำสั่งศาลที่.....ลงวันที่.....(เอกสารประกอบที่.....)

จากการที่ศาลได้มีคำสั่งให้สหกรณ์.....ล้มละลาย ข้าพเจ้าในฐานะ
ผู้ชำระบัญชี จึงได้นำทรัพย์สิน คือ เงินสดในมือ จำนวน.....บาท ส่งมอบต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
เมื่อวันที่.....(เอกสารประกอบที่.....)

8. เรื่องอื่นๆ เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งให้สหกรณ์.....ล้มละลาย
เมื่อวันที่.....หน้าที่ของผู้ชำระบัญชีจึงเป็นอันยุติลง จึงขอให้นายทะเบียนสหกรณ์
มอบให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด.....ติดตามผลการพิทักษ์ทรัพย์ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

(.....)

ผู้ชำระบัญชี

หมายเหตุ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ร้องขอให้ศาลสั่งปิดคดี และศาลมีคำสั่งปิดคดีแล้ว จึงให้ถอนชื่อสหกรณ์
ออกจากทะเบียน

การเสนอรายงานผลการชำระบัญชีให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ

คำถาม อยากทราบว่าในกรณีที่ผู้สอบบัญชีและผู้ชำระบัญชีอยู่จังหวัดเดียวกัน เมื่อชำระบัญชีเสร็จแล้วจะส่งรายงานผลการชำระบัญชีที่เสร็จแล้วให้ผู้สอบบัญชีได้เลยหรือไม่ หรือต้องส่งตามสายงานไปยังกรมก่อน

แนวปฏิบัติ โดยหลักการแล้ว เมื่อผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานการชำระบัญชี และรายงานย่อของบัญชีที่ชำระเสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งรายงาน 3 ชุด ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแต่ในทางปฏิบัติผู้ชำระบัญชีจะส่งรายงานฯ ตามสายงานไปที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่อที่กรมฯ จะได้อบรมหมายให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม หากผู้สอบบัญชีที่รับรองงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินกับผู้สอบบัญชีที่รับรองความถูกต้องของรายงานการชำระบัญชีและรายงานย่อของบัญชีที่ชำระเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้ผู้ชำระบัญชีส่งมอบรายงานฯ ดังกล่าวให้ผู้สอบบัญชีได้เลย

เรื่องอื่นๆ

คำถาม หนังสือรับสภาพหนี้ควรจัดทำเมื่อใด และหนังสือรับสภาพหนี้มีอายุความเท่าใด

แนวปฏิบัติ มีหลักพิจารณา คือ การจัดทำหนังสือรับสภาพหนี้ เจ้าหนี้ควรดำเนินการให้ลูกหนี้จัดทำหนังสือรับสภาพหนี้เมื่อหนี้ใกล้จะขาดอายุความ เช่น ลูกหนี้การค้าซึ่งมีอายุความ 2 ปี ถ้าระยะเวลาผ่านไป 1 ปี 6 เดือน โดยลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เลยเช่นนี้ เจ้าหนี้ควรดำเนินการให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ ซึ่งผลจากการทำหนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าวทำให้อายุความที่ผ่านไปแล้ว 1 ปี 6 เดือน ก่อนนั้นไม่นับเข้าเป็นอายุความต่อไป แต่ให้เริ่มนับอายุความใหม่อีก 2 ปี นับแต่วันทำหนังสือรับสภาพหนี้เป็นต้นไป ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ามูลหนี้เดิมมีอายุความเท่าใด ซึ่งอายุมีอายุความ 2 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี ถ้าลูกหนี้ได้จัดทำหนังสือรับสภาพหนี้แล้วอายุความก็เริ่มนับกันใหม่ ตามอายุความของลูกหนี้เดิม คือเริ่มนับอายุความ 2 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี นับแต่วันจัดทำหนังสือรับสภาพหนี้ เป็นต้น

คำถาม หลังจากมติที่ประชุมใหญ่ให้เลิกกิจการแล้ว ระหว่างที่นายทะเบียนสหกรณ์ยังไม่ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีสหกรณ์สามารถจ่ายคืนค่าหุ้นได้หรือไม่ การเลิกสหกรณ์จะมีผลสมบูรณ์เมื่อใด

แนวปฏิบัติ

- สหกรณ์ที่มีมติประชุมใหญ่ให้เลิกกิจการแล้ว ถ้าสมาชิกมาขอถอนหุ้นคืนในระหว่างที่นายทะเบียนสหกรณ์ยังไม่ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชียังนั้น คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ไม่ควรจ่ายเงินค่าหุ้นคืนสมาชิก เพราะตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 78 วรรคแรก กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่เลิกไว้เพียงจัดการรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบเท่านั้นอีกประการหนึ่งสมาชิกของสหกรณ์ (ชนิดจำกัด) ต้องมีความรับผิดชอบต่อหนี้สินของสหกรณ์ตามมูลค่าหุ้นที่ตนถืออยู่ในสหกรณ์ ซึ่งถ้าสหกรณ์ยังมีหนี้สินคงเหลืออยู่แล้ว สหกรณ์ที่เลิกก็ไม่ควรจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกก่อนจ่ายคืนเจ้าหนี้ ดังจะเห็นได้จากมาตรา 86(1) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ กำหนดทางปฏิบัติให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการจ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกได้ต่อเมื่อได้ชำระหนี้สินของสหกรณ์จำกัดแล้ว
- การเลิกสหกรณ์จะมีผลสมบูรณ์เมื่อใดนั้น พระราชบัญญัติสหกรณ์ มาตรา 87 กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า เมื่อผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานการชำระบัญชี และรายการย่อของบัญชีที่ชำระที่ผ่านการตรวจสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์ และนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

คำถาม ขอรทราบายละเอียดเกี่ยวกับการขาดอายุความเรียกร้อง

แนวปฏิบัติ การขาดอายุความเรียกร้องนั้น หมายความว่า เจ้าหนี้ผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามระยะเวลาที่กฎหมายแห่งกำหนด มิได้ใช้สิทธิบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว หากสิทธิที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อไปได้และลูกหนี้ก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ได้ อนึ่ง สิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ใดจะมีอายุความเท่าใดนั้นก็มีกำหนดไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/30 ถึง 193/35

คำถาม

- บิดามารดาของอดีตผู้จัดการสหกรณ์ ซึ่งถูกฟ้องร้องดำเนินคดีได้ส่งทนายความมาพบผู้ชำระบัญชีเพื่อขอลอน โฉนดที่ค้ำประกันอดีตผู้จัดการสหกรณ์คืน ผู้ชำระบัญชีได้ชี้แจงว่าขณะนี้ยังไม่มี การส่งมอบทรัพย์สินยังไม่สามารถดำเนินการในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ได้ ผู้ชำระบัญชีชี้แจงไปเช่นนี้ถูกต้องหรือไม่ อดีตผู้จัดการสหกรณ์ที่ฟ้องคดีนั้นเป็นจำเลยที่ 2 ร่วมกับสหกรณ์ วงเงินที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีประมาณ 200,000 บาท แต่ทนายความแจ้งว่ายินดีจะชดใช้ให้ 100,000 บาท เพื่อต้องการโฉนดคืน ซึ่งได้นำเรื่องนี้แจ้งให้คณะกรรมการสหกรณ์ทราบ แต่คณะกรรมการสหกรณ์ยังไม่ได้ตัดสินใจในเรื่องนี้ เมื่อคณะกรรมการดำเนินการตัดสินใจอย่างไร ผู้ชำระบัญชีสามารถดำเนินการได้หรือไม่
- คดีที่ฟ้องร้องนั้นเป็นคดีที่สหกรณ์ถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ 1 และ อดีตผู้จัดการสหกรณ์เป็นจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหน้าที่ผู้จัดการสหกรณ์ปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่มีชอบ โดยนำชื่อสหกรณ์ไปซื้อสินค้าเชื่อแต่ไม่ได้นำมาจำหน่ายในสหกรณ์ นำไปจำหน่ายเองส่วนตัว ร่วมกับอดีตพนักงานบัญชี หลักฐานการซื้อเชื่อที่เจ้าหน้าที่ฟ้องนั้นที่สหกรณ์ไม่มีในกรณีเช่นนี้ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำอย่างไร
- ลูกหนี้การค้าที่มีอยู่ก่อนวันที่สหกรณ์ลงมติเลิก หน่วยหักเงินเก็บเงินจากลูกหนี้มาแล้ว แต่ไม่ส่งมอบให้สหกรณ์เพราะเห็นว่าสหกรณ์เลิก เมื่อชำระบัญชีจะต้องทำหนังสือแจ้งลูกหนี้ของสหกรณ์หรือไม่ ผู้ชำระบัญชีจะต้องปฏิบัติอย่างไร
- ถ้าไม่สามารถรับมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ได้ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำอย่างไร

แนวปฏิบัติ

ตามปัญหาดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่า คำตอบของผู้ชำระบัญชีถูกต้องแล้ว เพราะเป็นการบอกกล่าวข้อเท็จจริงแก่ทนายความในเรื่องของการยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน ส่วนคำตอบว่ายังไม่สามารถดำเนินการในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ได้นั้น ก็เป็นการบอกกล่าวถึงข้อขัดข้องที่ไม่อาจตกลงกับทนายความได้ (เนื่องจากยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน)

ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้นำเรื่องดังกล่าวข้างต้น แจ้งคณะกรรมการดำเนินการทราบเพื่อให้พิจารณาตัดสินใจรับเงิน 100,000.-บาท และลอนโฉนดที่ดินค้ำประกันคืนให้แก่อดีตผู้จัดการนั้น เรื่องนี้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติไม่ถูกต้องเพราะเมื่อสหกรณ์เลิกและแต่งตั้ง ผู้ชำระบัญชีแล้ว คณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์จะหมดอำนาจดำเนินงานทั้งหมดโดยอำนาจการดำเนินงาน และการตัดสินใจทุกเรื่องของสหกรณ์จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ชำระบัญชี (มาตรา 78 และ 81) ดังนั้น ผู้ชำระบัญชีจึงไม่สมควรให้คณะกรรมการ ดำเนินการของสหกรณ์ตัดสินใจในเรื่องนี้

กรณีหลักฐานการซื้อเชื่อที่เจ้าหน้าที่ฟ้องร้องสหกรณ์ และอดีตผู้จัดการเป็นจำเลยซึ่งสหกรณ์ไม่มีหลักฐานการซื้อเชื่อนั้น ผู้ชำระบัญชีอาจไม่ต้องดำเนินการอะไร เพราะถ้าอดีตผู้จัดการ ซื้อสินค้าโดยอาศัยชื่อสหกรณ์แต่นำไปจำหน่ายส่วนตัวและไม่ได้นำมาลงบัญชีสหกรณ์ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์แก่สหกรณ์ในด้านการต่อสู้คดีกับเจ้าหน้าที่ที่เป็นโจทก์ว่าสหกรณ์ไม่ได้รู้เห็นด้วยเพราะไม่มีหลักฐานการซื้อภายในสหกรณ์ แต่เป็นการกระทำโดยมิชอบของอดีตผู้จัดการ

กรณีตามปัญหานี้ เมื่อผู้ชำระบัญชีทราบข้อเท็จจริงแล้วว่าลูกหนี้การค้าของสหกรณ์ได้ชำระเงินค่าสินค้าให้กับหน่วยหักเงินแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ควรแจ้งเป็นหนังสือไปยังตัวแทนหน่วยหักเงิน ให้ส่งเงินที่รับชำระจากลูกหนี้การค้ามายังผู้ชำระบัญชี

ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชียังไม่สามารถรับมอบสมุดบัญชี และเอกสารต่างๆ ได้ ผู้ชำระบัญชีควรเร่งรัดให้คณะกรรมการสหกรณ์ส่งมอบโดยเร็ว โดยขอให้กรรมการสหกรณ์เป็นฝ่ายกำหนดวันส่งมอบก็ได้

ส่วนในกรณีที่บิดามารดาของอดีตผู้จัดการ ต้องการ โฉนดที่ค้ำประกันคินและส่งมอบความมาพบผู้ชำระบัญชานั้น ผู้ชำระบัญชีไม่ควรตกลงคืนโฉนดดังกล่าวให้แก่บิดามารดาอดีตผู้จัดการ เพราะอดีตผู้จัดการอาศัยตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวในสหกรณ์ และอาจทำให้สหกรณ์เสียหายจากการถูกฟ้องเป็นจำเลยได้ จึงควรที่ผู้ชำระบัญชีจะได้รอให้คดีถึงที่สุดก่อน เพื่อทราบว่าสหกรณ์เสียหายไปมากน้อยเพียงใดจะได้เรียกร้องให้อดีตผู้จัดการชดเชยได้ถูกต้องครบถ้วนก่อน จึงจะคืนโฉนดที่ดินให้ต่อไป

คำถาม

กรณีสหกรณ์เลิกเนื่องจากล้มละลาย และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ยืนยันว่าไม่มีทรัพย์สินใดๆ แบ่งให้แก่เจ้าหน้าที่ได้อีก กรณีไม่มีทรัพย์สินให้เจ้าหน้าที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถยึดทรัพย์อื่นๆ ได้อีกภายใน 10 ปี แต่สหกรณ์เป็นนิติบุคคล ไม่สามารถมีทรัพย์สินอื่นๆ เพิ่มได้ ภายหลังการล้มละลายแล้ว นายทะเบียนสหกรณ์ได้รับเอกสารยืนยันจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว จะสามารถถอนชื่อออกจากทะเบียนได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

กลุ่มจัดตั้งฯ ต้องประสานกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ว่าปิดคดีแล้วหรือยัง หากปิดแล้ว ก็ให้ดำเนินการเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อต่อนายทะเบียนสหกรณ์ได้

คำถาม อ.ต.ก. ฟ้องสหกรณ์โดยระบุ ผู้ชำระบัญชี เป็นจำเลยที่ 1.....(ระบุชื่อผู้ชำระบัญชีคนเก่า) ปัจจุบันการฟ้องร้องยังดำเนินการอยู่ ผู้ชำระบัญชีเปลี่ยนแล้ว แต่ทางศาล (เอกสารการระบุชื่อผู้ชำระบัญชีคนเก่า)

แนวปฏิบัติ ถามว่า การดำเนินการทางศาล จะเป็นผลอย่างไรกับผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบัน กรณีตามปัญหาเป็นเรื่องสหกรณ์ที่ชำระบัญชีถูกเจ้าหนี้ (อ.ต.ก.) ฟ้องร้องต่อศาลเรียกหนี้สิน โดยมีผู้ชำระบัญชีคนก่อนเป็นจำเลยที่ 1 แต่ปัจจุบันได้มีคำสั่งเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีแล้ว การฟ้องร้องนี้จะเป็นผลต่อผู้ชำระบัญชีคนปัจจุบันอย่างไรหรือไม่นั้นมีข้อวินิจฉัยดังนี้

1. ผู้ชำระบัญชีคนเดิมซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยที่ 1 เป็นการถูกฟ้องในฐานะเป็นผู้แทนของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี มิใช่ถูกฟ้องในฐานะส่วนตัว ดังนั้น เมื่อมีคำสั่งเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีคนใหม่แล้ว ผู้ชำระบัญชีคนเดิมก็ไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นจำเลยโดยปริยาย เพราะได้พ้นจากหน้าที่ในการเป็นผู้แทนของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชี

2. สำหรับผู้ชำระบัญชีคนใหม่จะอยู่ในฐานะเป็นผู้แทนของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี ซึ่งเมื่อปรากฏว่าสหกรณ์ถูกฟ้องร้องเป็นจำเลยเช่นนี้ ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ย่อมมีอำนาจตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 81(4) ที่จะเข้าเป็นคู่ความในนามสหกรณ์เพื่อต่อสู้คดีหรือเพื่อประนีประนอมยอมความกับโจทก์ก็ได้ อย่างไรก็ตามถ้าผู้ชำระบัญชีคนใหม่ไม่ร้องขอเข้าเป็นคู่ความแล้ว โจทก์ก็มีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลเรียกผู้ชำระบัญชีคนใหม่เข้าเป็นคู่ความได้

คำถาม กรณีสหกรณ์การเกษตรให้บุคคลภายนอกเช่าโรงสี (ในระหว่างที่ดำเนินธุรกิจ) มีการผิดสัญญา สหกรณ์ทำการฟ้องร้องผู้เช่าโดยมีทนายเป็นผู้ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน (ระหว่างชำระบัญชี) ที่ยังฟ้องร้องอยู่ ทนายว่าความให้ในฐานะชอบพอกับประธานกรรมการโดยสหกรณ์ไม่เสียค่าใช้จ่าย และสหกรณ์เป็นหนี้ อ.ต.ก. ขณะนี้ทาง อ.ต.ก. ได้ฟ้องร้องสหกรณ์และคณะกรรมการในฐานะผู้ค้ำประกัน การฟ้องร้องอยู่ระหว่างการสืบพยานโจทก์ ผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการชำระบัญชีในขณะนี้ได้เพียงใด จำเป็นต้องขอให้คดีทั้ง 2 นี้ถึงที่สุดหรือไม่

แนวปฏิบัติ การชำระบัญชีสามารถดำเนินไปได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้คดีถึงที่สุด และจะรายงานการชำระบัญชีเมื่อเสร็จสิ้น ก่อนคดีสิ้นสุดไม่ได้

คำถาม

การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร ซึ่งอยู่ระหว่างการที่ อ.ต.ก. ต้องดำเนินคดียังไม่สิ้นสุดจะเป็นอุปสรรคต่อการชำระบัญชี หรือไม่อย่างไร และผู้ชำระบัญชีจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

แนวปฏิบัติ

ในกรณีที่กลุ่มเกษตรกรที่อยู่ระหว่างชำระบัญชีถูก อ.ต.ก. ฟ้องและคดียังไม่ถึงที่สุด จะเป็นอุปสรรคแก่ผู้ชำระบัญชีบ้างเพราะผู้ชำระบัญชีต้องอยู่ในฐานะจำเลย ซึ่งจะต้องไปขึ้นศาลตามที่ศาลนัด แต่ทั้งนี้ผู้ชำระบัญชีต้องยอมรับว่าการที่ อ.ต.ก. ฟ้องร้องเรียกหนี้สินก้อนนั้นเป็นการใช้สิทธิทางศาลโดยชอบด้วยกฎหมายและผู้ชำระบัญชีต้องเข้าใจดีว่าการฟ้องร้องดังกล่าวนี้ผู้ชำระบัญชีตกเป็นจำเลยในฐานะเป็นผู้แทนกลุ่มเกษตรกร มิใช่ผู้ชำระบัญชีถูกฟ้องร้องเป็นส่วนตัว ซึ่งผู้ชำระบัญชีก็ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว สำหรับอุปสรรคอีกกรณีหนึ่งในการชำระบัญชี คือ ผู้ชำระบัญชีต้องรอผลการพิจารณาคดีของศาลซึ่งอาจล่าช้าทำให้การชำระบัญชีไม่สำเร็จโดยรวดเร็วได้

อนึ่ง สำหรับทางปฏิบัติของผู้ชำระบัญชีในกรณีดังกล่าวนี้ก็คือ ผู้ชำระบัญชีต้องไปขึ้นศาลตามที่ศาลนัดทุกครั้ง และถ้ากลุ่มเกษตรกรที่ชำระบัญชีไม่มีข้อต่อสู้ใดๆ ซึ่งทำให้ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้คดีแล้วผู้ชำระบัญชีก็ควรขอประนีประนอมกับโจทก์ในชั้นศาล ซึ่งถ้าประนีประนอมกับโจทก์ได้ศาลก็จะพิพากษาตามยอมทำให้คดีสิ้นสุดเร็วขึ้น

คำถาม

มติที่ประชุมใหญ่ครั้งสุดท้ายให้เลิกสหกรณ์ และโอนทรัพย์สินของสหกรณ์ให้กับร้านสวัสดิการ แต่สหกรณ์ยังไม่ได้ปฏิบัติทางบัญชี ผู้ชำระบัญชีจะโอนทางบัญชีได้หรือไม่อย่างไร

แนวปฏิบัติ

เมื่อที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์มีมติให้เลิกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 มาตรา 78 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ และพนักงานของสหกรณ์รักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบ สำหรับทรัพย์สินของสหกรณ์จะโอนได้เฉพาะในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้ชำระหนี้สินของสหกรณ์ ตลอดจนจ่ายเงินค่าหุ้น, เงินปันผล, เงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกแล้ว และถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกจึงให้โอนให้ได้เฉพาะสหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ตามมติที่ประชุมใหญ่หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ในกรณีที่ไม้อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือน นับแต่วันชำระบัญชีเสร็จตามมาตรา 86 ดังนั้น การโอนทรัพย์สินของสหกรณ์ที่เลิกจะโอนให้กับร้านสวัสดิการ ไม่ได้ขัดกับกฎหมายสหกรณ์

ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีก็ต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามมติที่ประชุมใหญ่ครั้งสุดท้ายที่สุด ผู้ชำระบัญชีจะปฏิบัติตามมติที่ประชุมใหญ่ครั้งสุดท้ายที่มีมติให้เลิก หรือตามวัตถุประสงค์ของกรรมการและสมาชิกที่เหลืออยู่ไม่ได้

คำถาม

สหกรณ์ที่ชำระบัญชี

- สมาชิกได้ถอนหุ้นคืนหมดแล้วทุกคน
- สหกรณ์มีเงินฝากธนาคารเพียงอย่างเดียว
- ได้ทำหนังสือนัดประชุมใหญ่ 2 ครั้ง ไม่สามารถประชุมได้
- ปัจจุบันนี้สามารถติดต่ออดีตประธานฯ ได้ ท่านได้ยืนยันว่าจะยกเงินที่เหลือให้สหกรณ์ที่ตั้งใหม่ในท้องถิ่น

1. การบันทึกการประชุมใหญ่ (อดีตประธานฯ 1 คน)

ว่ามีมติมอบทรัพย์สิน (เงิน) ที่เหลือให้สหกรณ์.....ได้หรือไม่
ถ้าได้ ก็ถือว่าการชำระบัญชีเป็นไปตามขั้นตอน คือ ทำบัญชีเลิกกิจการเสนอ
รายงาน เสนอนายทะเบียนถอนชื่อออก

หรือ 2. ถือว่าสหกรณ์นี้ไม่มีสมาชิกคงเหลือแล้วก่อนชำระบัญชี มติที่ประชุมตามข้อ 1.
จึงใช้ไม่ได้ และผู้ชำระบัญชีจะเขียนรายงานตามข้อเท็จจริง แล้วเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อออก ส่วนเงินฝากธนาคารที่เหลือทำหนังสือหา
นายทะเบียนสหกรณ์เพื่อโอนให้สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปใช่หรือไม่

แนวปฏิบัติ

ตามคำถามแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ไม่มีสมาชิกคงเหลืออยู่แล้ว ณ วันรับมอบทรัพย์สิน/
วันจัดทํางบการเงินตาม ม.80 ดังนั้น จึงไม่สามารถจะเรียกประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาอนุมัติ
งบการเงินตาม ม.80 นี้ได้ ดังนั้น การจำหน่ายทรัพย์สินคงเหลือตาม ม.86 วรรคท้าย
จึงต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ไม่ว่าผู้ชำระบัญชีจะพิจารณา
เงินคงเหลือให้สหกรณ์ใดหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยก็ตาม

คำถาม

ผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการเรียกประชุมใหญ่ เพื่อรับรองงบดุลตามมาตรา 80 ผู้ชำระบัญชี
สามารถจ่ายค่าเบี้ยประชุมแก่สมาชิกได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

ค่าใช้จ่ายต่างๆ ผู้ชำระบัญชีต้องดูว่าเป็นเพื่อการชำระบัญชีหรือไม่ หากเกี่ยวข้องสามารถ
ดำเนินการได้ ดังนี้

- ค่าเบี้ยประชุมไม่ได้ เพราะเป็นหน้าที่
- แต่จ่ายเป็นค่าตอบแทนและค่าพาหนะได้แต่ต้องดูว่ามีเงินจ่ายหรือไม่

คำถาม

กรณีสหกรณ์ได้รับเงินอุดหนุนทุนหมุนเวียน จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อจัดสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 700,000 บาท สหกรณ์ได้ก่อสร้างโรงงานและซื้ออุปกรณ์เป็นเงินประมาณ 400,000 บาท มีเงินเหลือหมุนเวียน 280,000 บาท สหกรณ์ประชุมเล็กสหกรณ์และแจ้งนายทะเบียนสหกรณ์ขอเลิก นายทะเบียนสหกรณ์ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วสั่งเลิกสหกรณ์ และแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ 2 คน ถามว่า จะดำเนินการอย่างไรสำหรับโรงงานผลิตปุ๋ย เนื่องจากสหกรณ์จะขอใช้ในชุมชน และขอส่งคืนเงินสดส่วนที่เหลือ

แนวปฏิบัติ

- หากเป็นเงินจ่ายขาด เมื่อเลิกต้องเป็นทรัพย์สินของสหกรณ์ จะโอนให้ชุมชนไม่ได้ ต้องให้ผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีจนเสร็จเหลือทรัพย์สินเท่าใด โอนให้สหกรณ์อื่นหรือ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
- หากเงินต้องคืน สหกรณ์ต้องเป็นลูกหนี้

คำถาม

สหกรณ์แห่งหนึ่งประชุมใหญ่มีมติหยุดดำเนินการ และนำเงินทั้งหมดที่เหลืออยู่มาจ่ายคืนค่าหุ้น พร้อมเงินปันผลให้แก่สมาชิกทุกคน เช่น ถือหุ้นคนละ 1,000 บาท จะจ่ายคืนคนละประมาณ 2,000 บาท

- ถามว่า
1. เงินทุนสะสมต่างๆ เงินทุนสำรอง ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ค้างจ่าย ที่สหกรณ์ได้จ่ายคืนให้สมาชิกไปหมดแล้ว ต้องเรียกคืนหรือไม่ ต้องเรียกคืน
 2. การจ่ายเงินทั้งหมดให้สมาชิก สหกรณ์ดำเนินการโดยไม่ได้หารือ หน่วยส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ และไม่ได้เชิญเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมใหญ่
 3. ขณะนี้จังหวัด แจ้งให้สหกรณ์ส่งเอกสารการจ่ายเงินค่าหุ้น เงินปันผลแต่ สหกรณ์ไม่ส่งเอกสารใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ
 4. ถ้าไม่ต้องเรียกคืน จะโอนเงินดังกล่าว ไปบัญชีเลิกกิจการได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

หากสหกรณ์ยังไม่เลิก ก็ต้องไม่ชำระบัญชี มติที่ประชุมใหญ่ที่แบ่งปันให้สมาชิกเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องใช้อำนาจรองนายทะเบียนสหกรณ์สั่งเพิกถอนมติ

คำถาม

กลุ่มเกษตรกรตั้งมานาน มีทรัพย์สิน ได้แก่ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ต่อมาหยุดดำเนินการมาแล้ว 4 ปี สมาชิกแบ่งแยกเป็น 2 ตำบล หากกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวต้องการเลิกกลุ่มแต่มีความประสงค์จะแบ่งทรัพย์สินเป็น 2 ส่วน จะได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ

1. ถ้ายังไม่เลิกกลุ่มฯ แบ่งแยกของตัวเอง ต้องมีมติที่ประชุมใหญ่แบ่งแยกกลุ่มทำได้
2. แต่ถ้ามีมติเลิกแล้ว จะดำเนินการไม่ได้เป็นเรื่องของผู้ชำระบัญชี ทำได้เพียงมีมติที่ประชุมใหญ่ให้โอนทรัพย์สินที่เหลือหลังการชำระบัญชีแล้วให้กลุ่มเกษตรกรอื่นทำแทน

คำถาม ในกรณีที่สหกรณ์ที่เลิก ไม่มีเอกสาร ไม่มีกรรมการ หรือมีแต่ไม่ยอมรับว่าเป็นกรรมการ เพราะไม่มีหลักฐานและถูก ออก. ฟ้อง เรามีวิธีการชำระบัญชีอย่างไร

แนวปฏิบัติ

1. ผู้ชำระบัญชีต้องแจ้งให้ประธานกรรมการสหกรณ์ และคณะกรรมการดำเนินการส่งมอบ สมุดบัญชี เอกสารหลักฐานและทรัพย์สินของสหกรณ์โดยทำไปรษณีย์ตอบรับ หากไม่ทราบที่อยู่ให้ดูในข้อบังคับสหกรณ์
2. ปิดประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศ โฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิก และให้ผู้เกี่ยวข้องติดต่อผู้ชำระบัญชี
3. ติดตามจากสถานที่ตั้งสหกรณ์ และสอบถามบุคคลบริเวณใกล้เคียง
4. เมื่อดำเนินการถึงที่สุดแล้วก็รายงานการดำเนินการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์ พร้อมทั้งขอถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน เนื่องจากไม่สามารถค้นหาเอกสาร หลักฐานทางบัญชีทั้งจากสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ตามแบบชำระบัญชี ร้านสหกรณ์ห้วยขวาง จำกัด)

คำถาม สหกรณ์แต่งตั้งนิติบุคคลเป็นผู้ชำระบัญชีได้หรือไม่

แนวปฏิบัติ ได้ ไม่มีข้อห้าม

คำถาม กรณีนายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิกกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ อันเนื่องมาจากการดำเนินงาน ของกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือไม่อาจดำเนินการ ให้เป็นผลดีต่อไปได้

ถามว่า อย่างไรและแค่ไหนที่เป็นความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือไม่อาจดำเนินการให้เป็น ผลดีต่อไปได้

แนวปฏิบัติ ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป เช่น หากให้ดำเนินงานต่อไปมีแต่จะขาดทุนตลอดไป หาก ปลดปล่อยไว้จะทำให้ทุนของสหกรณ์ในส่วนที่เป็นหุ้นหมดไป หรือสหกรณ์ไม่ดำเนินธุรกิจแต่ มีกรรมการดำเนินการบางคนแอบอ้างใช้ชื่อสหกรณ์ทำให้นักคนอื่นที่เกี่ยวข้องหลงเชื่อ หรือเข้าใจว่าเป็นการกระทำของสหกรณ์

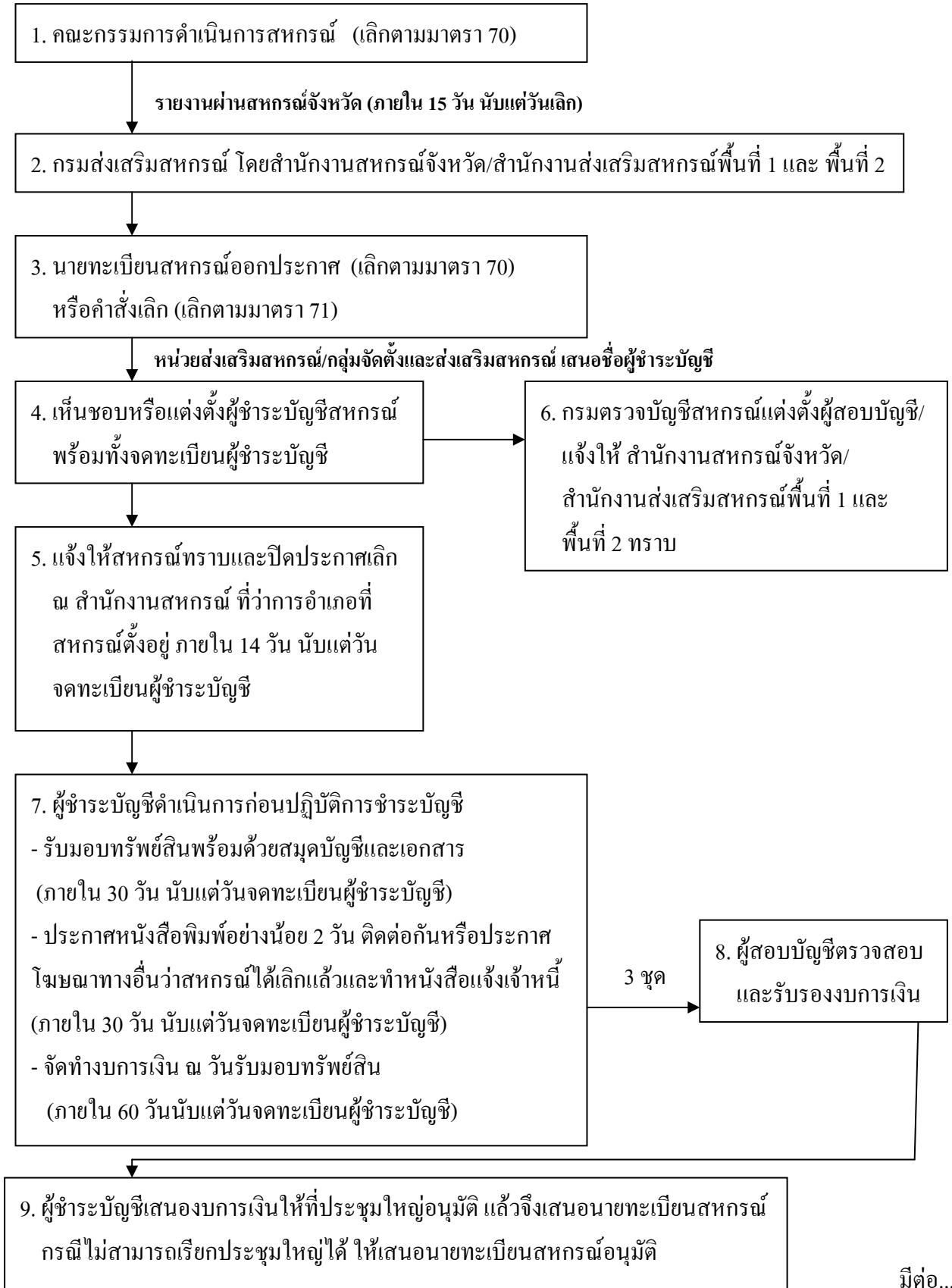
คำถาม เมื่อเห็นว่าสหกรณ์ไม่สามารถประชุมเพื่อเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายใน 30 วันได้

นายทะเบียนสหกรณ์สามารถแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีเลยได้หรือไม่ โดยไม่ต้องรอให้ครบ 30 วัน

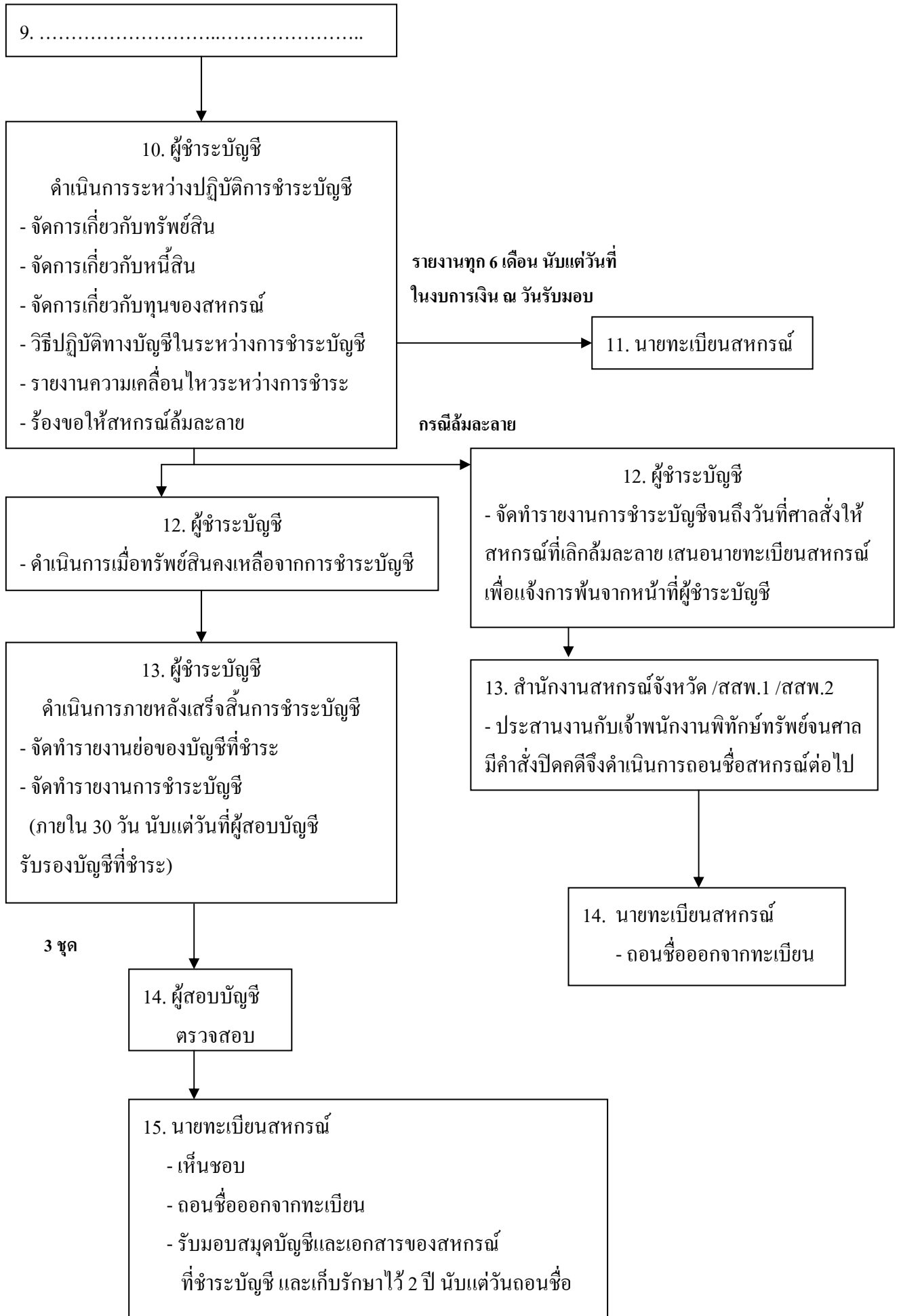
แนวปฏิบัติ ควรต้องรอ แต่ในทางปฏิบัติอาจแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีได้เลย หากเห็นว่าปล่อยไว้ทรัพย์สิน หรือเอกสารอาจจะสูญหายได้

- คำถาม** ในกรณีที่ สหกรณ์/กลุ่ม มีสมาชิกเหลือน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดแต่ สหกรณ์/กลุ่ม ไม่แจ้งให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบ
- ถามว่า** ใครเป็นผู้แจ้งนายทะเบียนสหกรณ์ หรือนายทะเบียนสหกรณ์จะดำเนินการอย่างไร ขอทราบขั้นตอนการดำเนินการ
- แนวปฏิบัติ** ผู้แจ้งนายทะเบียนสหกรณ์ คือ
- สหกรณ์/กลุ่ม
 - ผู้มีส่วนได้เสีย
 - เจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแล ตลอดจนพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ตรวจการสหกรณ์

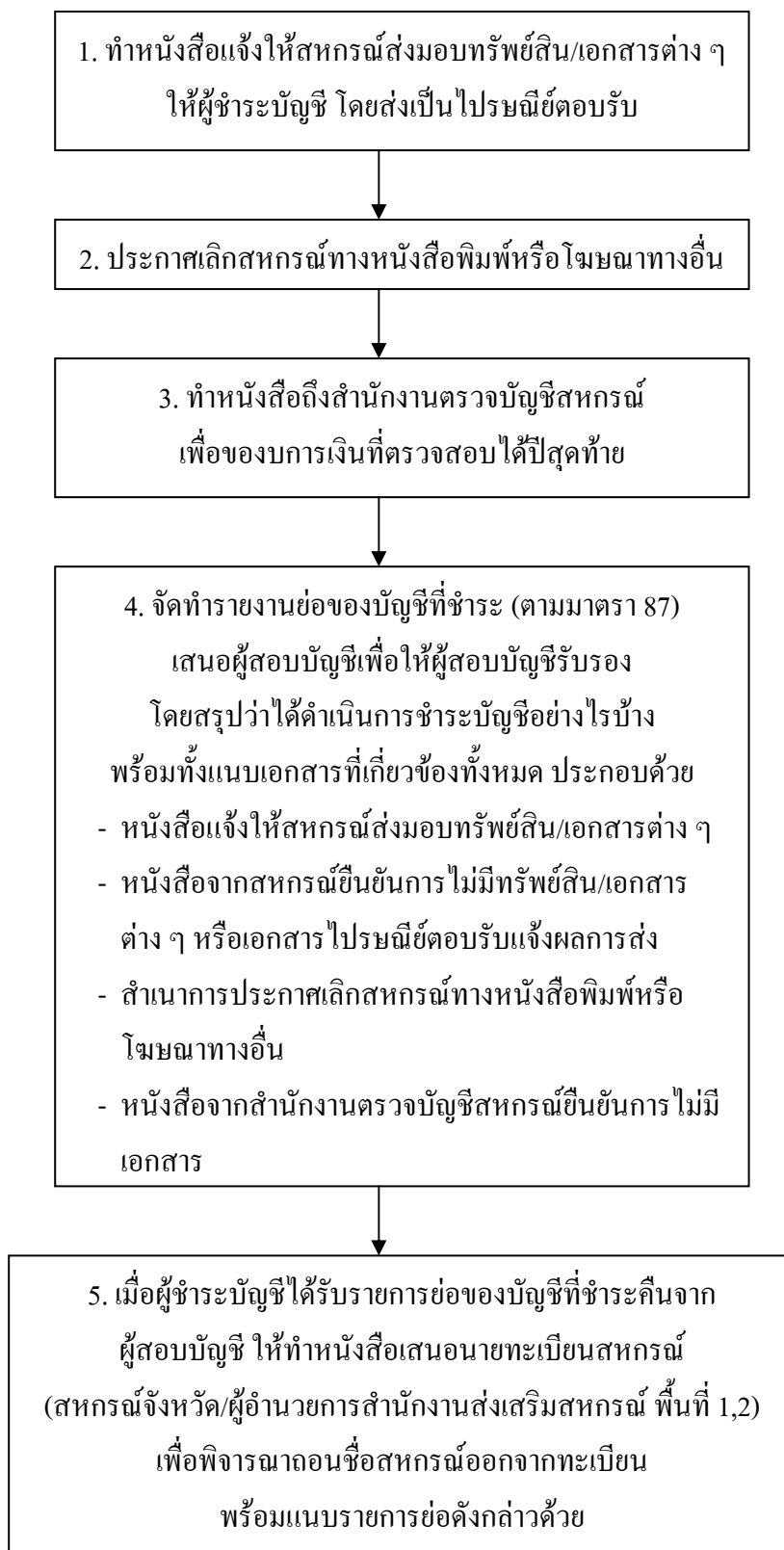
คำถาม อยากทราบขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่เลิกสหกรณ์จนถึงขั้นตอนสุดท้ายในการชำระบัญชี โดยเขียนเป็นแผนภูมิ เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงานชำระบัญชีอย่างครบถ้วนถูกต้อง

มีต่อ...

**แนวทางปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์
กรณีสหกรณ์ไม่มีทรัพย์สินและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ส่งมอบให้กับผู้ชำระบัญชี**

คำถาม – ตอบ เพิ่มเติม

กรณี 1

คำถาม สหกรณ์ที่เลิกมีหนี้บุคคลภายนอก 120,000 บาท และค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ 5,000 บาท แต่สหกรณ์มีเงินฝากอยู่ในธนาคาร 24,000 บาท และทรัพย์สินที่ยังไม่จำหน่ายประมาณ
ราคา

2,000 บาท ไม่มีลูกหนี้อื่น กรณีนี้ผู้ชำระบัญชีจะต้องเฉลี่ยคืนเจ้าหนี้อย่างไรบ้าง

- แนวปฏิบัติ**
1. ผู้ชำระบัญชีต้องจำหน่ายทรัพย์สินให้เสร็จสิ้น เมื่อได้เงินให้นำมารวมกับเงินในธนาคารทั้งหมด และให้หักค่าใช้จ่ายโดยการชำระบัญชีออกก่อน
 2. ขอบประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ หากเจ้าหนี้ไม่ได้ยกหนี้ให้ต้องเฉลี่ยทรัพย์สินตามข้อ 1 ให้เจ้าหนี้ตามสัดส่วนของการเป็นหนี้

กรณี 2

คำถาม ในจังหวัดนครพนมมีสหกรณ์หนึ่งซึ่งหยุดดำเนินกิจการมาระยะเวลาเกิน 5 ปี และไม่ได้ส่งงบดุลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์จะสั่งเลิกสหกรณ์แต่สหกรณ์อยู่ในระหว่างฟ้องร้องดำเนินคดีกับอดีตผู้จัดการในชั้นศาลซึ่งศาลชั้นต้นได้พิพากษาให้อดีตผู้จัดการชำระหนี้สหกรณ์ แต่อดีตผู้จัดการยื่นอุทธรณ์ และในปัจจุบันชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยกำลังยื่นฟ้องต่อสหกรณ์ให้ ชำระหนี้

ถามว่า นายทะเบียนสหกรณ์สามารถสั่งเลิกสหกรณ์ได้หรือไม่ และมีวิธีปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับคดีอย่างไร และผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ต้องปฏิบัติอย่างไรถึงจะถูกต้อง

- แนวปฏิบัติ**
- นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการสั่งเลิกสหกรณ์ได้ หากมีเหตุตามมาตรา 71 หยุดดำเนินกิจการติดต่อกันเกิน 2 ปี (มาตรา 71 (1)) หรือสหกรณ์ไม่ส่งงบดุลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ สามปีติดต่อกัน (มาตรา 71 (2)) เพราะถ้าปล่อยให้ดำเนินกิจการต่อไป หรือไม่เลิกสหกรณ์จะก่อให้เกิดความเสียหายกับ สหกรณ์หรือประโยชน์ส่วนรวม (มาตรา 71 (3))
 - สำหรับการดำเนินคดีก็ให้ปล่อยไปตามขบวนการของศาล โดยมีผู้ชำระบัญชีเป็นตัวแทนสหกรณ์ในการดำเนินคดี

กรณี 3

คำถาม

สหกรณ์ได้เลิกเมื่อปี 2542 นายทะเบียนได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชี และผู้ชำระบัญชีได้รับมอบเอกสารคือ

1. มีเงินสด 1,200 บาท
2. เงินฝากธนาคาร 57,000 บาท

และผู้ชำระบัญชีได้ทำงบการเงินเพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองงบการเงิน

ณ วันที่ส่งมอบ ถึง 30 ธันวาคม 2543 และได้มีการวางเงินสำหรับจำนวนหนี้ไม่มารับต่อ

นายทะเบียนเป็นเงินค้ำประกัน จำนวน 6,000 บาท แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้แจ้งการวางเงินนั้นให้เจ้าหน้าที่ทราบ และไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการประกาศเรื่องนี้ และขณะนี้เงินดังกล่าวยังอยู่ที่คลังจังหวัดจำนวน 6,000 บาท

- ผู้ชำระบัญชีคนเดิมได้เกษียณอายุราชการไป นายทะเบียนได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่เมื่อเดือนมีนาคม 2549
- ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ได้ตรวจสอบหลักฐาน ซึ่งมีเพียงงบการเงิน ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2543 ฉบับเดียวเท่านั้น หลักฐานอื่นไม่มี
- งบการเงิน ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2543 ที่ส่งให้ผู้สอบบัญชีรับรอนั้น ผู้สอบบัญชียังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ (รับรองงบการเงิน) แต่มีหลักฐานว่าผู้ชำระบัญชีคนเดิมส่งให้ผู้สอบบัญชีแล้ว แต่ไม่ปรากฏว่าผู้สอบบัญชีได้รับงบหรือไม่
- ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ซึ่งจัดส่งงบการเงิน ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2543 ให้ผู้สอบบัญชีรับรองใหม่อีกครั้ง
- เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2543 ได้มีการถอนเงินฝากทั้งหมด ในกรณีเช่นนี้จะให้ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ปฏิบัติอย่างไร เพราะหลักฐานการจ่ายเงินต่างๆ ไม่มี มีแต่เงิน 6,000 บาท กับรายชื่อสมาชิกจำนวนที่ยังไม่ได้รับเงินค้ำประกัน 12 คน
- ถ้าผู้สอบบัญชีรับรองงบการเงิน ณ 30 ธันวาคม 2543 แล้ว จะให้ผู้ชำระบัญชี คนปัจจุบันดำเนินการชำระบัญชีหรือปิดบัญชีอย่างไร

แนวปฏิบัติ

ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ทำหน้าที่ถึงผู้ชำระบัญชีคนเดิม ให้ส่งมอบเอกสาร/หลักฐานต่าง ๆ และทรัพย์สินของสหกรณ์ที่เลิก รวมทั้งให้ผู้ชำระบัญชีคนเดิมจัดทำรายงานการชำระบัญชีที่ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไรบ้าง ถึงขั้นตอนไหน หากผู้ชำระบัญชีคนเดิมแจ้งว่า เอกสาร/หลักฐานต่าง ๆ สูญหาย ให้ผู้ชำระบัญชีคนเดิมแจ้งความ และทำหน้าที่แจ้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่ พร้อมทั้งแนบสำเนาหลักฐานการแจ้งความด้วย เมื่อได้รับแจ้งจากผู้ชำระบัญชีคนเดิม ให้ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ดำเนินการชำระบัญชีเริ่มตั้งแต่การประกาศ/โฆษณาทางอื่น เรื่องการเลิกสหกรณ์ เนื่องจากไม่มีหลักฐานการประกาศแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ สำหรับกรณีนี้ซึ่งไม่มีเอกสารการจ่ายเงินค้ำประกัน ให้ติดต่อกับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

เพื่อขอรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับสหกรณ์ที่เลิก รวมทั้งติดต่อกับกรรมการสหกรณ์ และสมาชิกเพื่อสอบถามเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน หนี้สินของผู้ชำระบัญชีคนเดิม ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสหกรณ์หรือสมาชิกเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบรายงานขอ การชำระบัญชี

กรณี 4

คำถาม

- ปัญหาทนายความได้รับมอบอำนาจจากสหกรณ์ไม่ดำเนินการฟ้องร้องทั้งที่เบิกเงิน ค่าธรรมเนียมไปแล้ว จะดำเนินการอย่างไรบ้าง

ร้านสหกรณ์ ก. จำกัด ได้เลิกโดยมติที่ประชุมใหญ่สามัญ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2546 และนายทะเบียนสหกรณ์ประกาศเลิกเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2546 ในระหว่างชำระ บัญชีพบว่ามีการมอบหมายให้นาย ข. เป็นทนายฟ้องร้องลูกหนี้ของสหกรณ์ จำนวน 4 ราย มูลหนี้ 1,492,852 บาท โดยมีหลักฐานการเบิกเงินค่าธรรมเนียมฟ้องลูกหนี้ จำนวน 4 ราย (4 คดี) เป็นเงิน 74,000 บาท (เจ็ดหมื่นสี่พันบาทถ้วน) เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2542 แต่ไม่มี รายงานผลการดำเนินคดีให้สหกรณ์ทราบเลย อีกทั้งสหกรณ์ก็ไม่เคยได้รับการชำระหนี้คืน จากลูกหนี้เลยแม้แต่รายเดียว หลังจากได้ไปตรวจสอบสารคดีความที่ศาลจังหวัดน่าน เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2548 แล้ว ไม่มีเรื่องที่ร้านสหกรณ์ครุ ท้าววังผา จำกัด ฟ้องร้อง ลูกหนี้ 4 รายเลย จึงทำหนังสือถึงทนายความเพื่อขอทราบผลการดำเนินคดี แต่ไม่มีรายงาน ตอบกลับมาทั้งที่ทำไปถึง 4 ฉบับ คือ 20 กันยายน 2547, 20 เมษายน 2548, 21 มิถุนายน 2548 และ 14 พฤศจิกายน 2548 นอกจากนั้นยังได้นำเรื่องดังกล่าวไปปรึกษาทนาย ความจังหวัดประจำจังหวัดก็ได้รับคำแนะนำให้ทำหนังสือไปอีก หากมีการบอกเลิก หรือเปลี่ยนตัวทนายความตอนนี้อาจถูกฟ้องฐานละเมิดสิทธิของทนายความคนเดิมได้

หมายเหตุ สหกรณ์ไม่ได้ทำสัญญาจ้างกับทนายไว้แต่การมอบหมายปรากฏใน รายงานการประชุมคณะกรรมการ

- ถามว่า
1. จากกรณีนี้ จะถือว่าทนายความผิดสัญญาหรือไม่ และจะขอบอกเลิก หรือถอน การมอบอำนาจทนายความคนนี้ได้หรือไม่
 2. หากสามารถบอกเลิก และขอเปลี่ยนตัวทนายความคนใหม่ได้ จะมีวิธีปฏิบัติ อย่างไร และเอาเหตุผลอะไรไปประกอบการชี้แจง โดยไม่ถูกกล่าวหาว่าไป ละเมิดสิทธิของเขา
 3. เงินค่าธรรมเนียมฟ้องร้องคดีที่เบิกไป 74,000 บาท จะสามารถเรียกคืนได้หรือไม่ โดยวิธีใด

แนวปฏิบัติ จากกรณีนี้ ทัศนคติความผิดสัญญา สามารถบอกเลิกสัญญาได้ เรียกเงินคืนได้ หากบอกเลิก ต้องยื่น Notice เพื่อเรียกเงินคืน ในทางปฏิบัติ ควรติดต่อทัศนคติความผู้นั้น โดยทำหนังสือ ส่งไปรษณีย์ตอบรับ แจ้งให้รายงานผลการปฏิบัติงานภายในกำหนดระยะเวลา หากมิได้ ดำเนินการจะเรียกให้คืนเงิน หากต้องการฟ้องทัศนคติความเรื่องจรรยาบรรณของทัศนคติความ ต้องฟ้องร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ตกลงดำเนินการเกี่ยวกับคดีและภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทราบเหตุที่ทัศนคติความไม่ดำเนินการตามตกลง จากกรณีนี้ไม่สามารถฟ้องทัศนคติความ เกี่ยวกับจรรยาบรรณได้ เนื่องจากเกินระยะเวลา 3 ปีแล้ว แต่ไม่ระงับสิทธิ์ในการฟ้องร้อง เรียกเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยได้ และถ้าพิสูจน์ได้ว่าก่อให้เกิดความเสียหายจากการที่ ทัศนคติความมิได้ดำเนินการ สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้เช่นกัน

กรณี 5

คำถาม กลุ่มเกษตรกรมีทรัพย์สินคือ ที่ดิน และอาคาร ปรากฏว่าองค์กรชุมชนในท้องถิ่น (กองทุนหมู่บ้าน) ผู้ชำระบัญชีจะจัดการทรัพย์สินอย่างไร

ถามว่า - ยกให้หมู่บ้านใช้เป็นสำนักงานได้หรือไม่ ปฏิบัติอย่างไร

- ขายทอดตลาด (กลุ่มเกษตรกร ไม่มีเจ้าหนี้, เงินชำระค่าหุ้น, ปันผล, เหลือคืนพอ)

แนวปฏิบัติ การจัดการทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน อาคาร ไม่สามารถยกให้ผู้อื่นได้ ต้องนำออกจำหน่าย โดยอาจจัดทำเป็นประกาศ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประชาชนทั่วไปทราบ โดยจะต้องให้ กลุ่มเกษตรกรได้รับผลประโยชน์สูงสุดในการจำหน่าย ให้จำหน่ายโดยวิธีประกวดราคา เพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุด หากจำหน่ายไม่ได้ และกลุ่มเกษตรกรมีเงินจ่ายคืนค่าหุ้น ปันผล เหลือคืน ทรัพย์สินที่ขายไม่ได้ซึ่งเป็นทรัพย์สินเหลือตามวรรคท้ายมาตรา 35 แห่งพระราช กฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.2547 ต้องโอนให้กลุ่มเกษตรกรระดับเดียวกัน ตามมติ ของที่ประชุมใหญ่ หรือความเห็นชอบนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด

กรณี 6

คำถาม กลุ่มเกษตรกรส่งมอบทรัพย์สิน/เอกสาร ปรากฏว่ามีสมุดบัญชีเงินฝาก 2 บัญชี แต่ธนาคาร ถูกปิดกิจการ คณะกรรมการก็ไม่ได้ไปติดต่อ

ถามว่า ในฐานะผู้ชำระบัญชีจะจัดการกับทรัพย์สินที่เป็นเงินฝากธนาคารได้อย่างไร/ ติดต่อที่ไหน

แนวปฏิบัติ ตรวจสอบว่าธนาคารที่เลิกนั้นไปควบกับธนาคารใดหรือไม่ หากควบกิจการกับธนาคารใด ให้ติดต่อขอเปลี่ยนชื่อบัญชีเป็นชื่อของผู้ชำระบัญชี เพื่อดำเนินการชำระบัญชีต่อไป

กรณี 7

คำถาม นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งเล็กลูกข่ายเกษตรกร กรรมการผู้มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของกลุ่มฯ ถอนเงินฝากธนาคารทั้งหมด และหลบหนีไป เอกสารการเงิน-บัญชี หายไปด้วย และในขณะนี้ผู้ชำระบัญชี ยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สิน

ถามว่า - จะต้องแจ้งความในกรณีใดบ้าง

- ผู้มีหน้าที่แจ้งความควรเป็นคณะกรรมการของกลุ่มเกษตรกร หรือผู้ชำระบัญชี

แนวปฏิบัติ

1. คณะกรรมการของกลุ่มเกษตรกรจะต้องเป็นผู้แจ้งความ
2. ผู้ชำระบัญชีทำหนังสือถึงคณะกรรมการของกลุ่มเกษตรกร แจ้งให้ส่งมอบเอกสาร/หลักฐานต่าง ๆ และทรัพย์สินเท่าที่เหลืออยู่ให้ผู้ชำระบัญชี รวมทั้งสำเนาหลักฐานการแจ้งความของคณะกรรมการกลุ่มฯ
3. เมื่อคณะกรรมการกลุ่มฯ ส่งมอบเอกสาร/หลักฐานต่าง ๆ และทรัพย์สินให้ทำบันทึกการส่งมอบด้วย
4. เมื่อได้รับมอบทรัพย์สินแล้ว ให้จัดทำงบการเงิน ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งเลิก ลงวันที่ 17 มกราคม 2548 ข้อ 4.4 โดยตั้งกรรมการที่ถอนเงินฝากและหลบหนีไปเป็นลูกหนี้และตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวน
5. ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนเรือนหุ้นตามขั้นตอนต่อไปเมื่อได้รับงบการเงินคืนจากผู้สอบบัญชีแล้ว

กรณี 8

คำถาม สหกรณ์ที่ผู้สอบบัญชีรับรองงบแล้ว ปรากฏว่าสหกรณ์มีกำไรที่ยังไม่ได้จัดประชุมใหญ่ เพื่อจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสหกรณ์เลิกนายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินแล้ว เรียกประชุมใหญ่ สมาชิกมาประชุมไม่ครบ

ถามว่า กำไรสุทธิตที่ยังไม่ได้จัดสรรผู้ชำระบัญชีมีอำนาจจัดสรรตามรายการต่างๆ

(ตามข้อบังคับของสหกรณ์) ได้หรือไม่ โดยผู้ชำระบัญชีใช้ดุลยพินิจเองว่ารายการใดเท่าไร

แนวปฏิบัติ

ผู้ชำระบัญชีสามารถจัดสรรกำไรสุทธิได้ตามกฎหมายและข้อบังคับกำหนด ในกรณีที่ข้อบังคับไม่ได้กำหนดตายตัว เช่น เงินปันผลไม่เกินร้อยละ 10 ผู้ชำระบัญชีสามารถใช้ดุลยพินิจจัดสรรกำไรสุทธิอัตราใดก็ได้แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10

กรณี 9

คำถาม

สหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้พืชนุโลก จำกัด กู้เงินจากสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด โดยใช้คณะกรรมการทั้งชุด และ โฉนดที่ดินของกรรมการ 3 รายค้ำประกัน จำนวนเงินกู้ 400,000 บาท และกรรมการทั้ง 3 ราย นำโฉนดที่ดินไปค้ำไว้กับสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด และกรรมการอีก 1 คน กู้เงินจากสหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้พืชนุโลก จำกัด คนละ 100,000 บาท

ก่อนที่นายทะเบียนจะสั่งเลิกสหกรณ์บริการหัตถกรรมฯ จำกัด กรรมการ 2 ท่าน ซึ่งกู้เงินจากสหกรณ์บริการหัตถกรรมฯ นำเงินไปชำระสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด โดยมีผ่านสหกรณ์บริการหัตถกรรมฯ ซึ่งทางสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด ออกใบเสร็จรับเงินในนามสหกรณ์บริการหัตถกรรมฯ (รวมใบเสร็จใบเดียว) แต่คณะกรรมการที่นำเงินไปชำระไม่ได้ นำใบเสร็จไปให้สหกรณ์บริการหัตถกรรมฯ ลงบัญชี ทำใ้ห้บุคคลก่อนเลิกสหกรณ์ ลูกหนี้สหกรณ์บริการหัตถกรรมฯ ยังไม่ได้ตัดบัญชี และเจ้าหน้าที่สหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด ยังเหลือเต็มจำนวน

ผู้ชำระบัญชีได้ตรวจสอบการชำระบัญชีกับสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด แล้ว มีการชำระเงินจริง จำนวน 35,000 บาท และได้ทำหนังสือทวงหนี้ไปยังลูกหนี้ (กรรมการทั้ง 4 ราย) แต่มาติดต่อเพียง 2 ราย และจำนวน 1 รายได้นำเงินมาชำระบางส่วน และแจ้งว่าได้นำเงินมาชำระสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด จำนวน 20,000 บาท (จากยอดชำระ 35,000 บาท) ถามว่า แนวทางและวิธีการตัดหนี้เป็นอย่างไร

แนวปฏิบัติ

1. ให้กรรมการที่แจ้งว่าชำระ 20,000 บาท กับกรรมการอีก 1 คน ที่ชำระ 15,000 บาท ทำบันทึกเพื่อนำยอดเงิน ไปลดยอดเจ้าหน้าที่เงินกู้ และลดยอดลูกหนี้เงินกู้ตามยอดที่ชำระ
2. ติดตามทวงถามหนี้จากลูกหนี้ เพื่อชำระหนี้เจ้าหน้าที่ต่อไป

กรณี 10

คำถาม

กลุ่มเกษตรกรจดทะเบียนปี 2540 คำสั่งเลิกและแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีปี 2549 ติดต่อประธานและเลขานุการได้ แต่กลุ่มไม่เคยจัดทำงบการเงินเลยตั้งแต่แรกตั้ง รายการเคลื่อนไหวสิ้นสุดปี 2543 เอกสารประกอบการรับ - จ่าย ไม่มี การลงบัญชีไม่ต่อเนื่อง ตรวจสอบหาที่มาที่ไปไม่ได้ รายการไม่สมบูรณ์เพราะติดต่อกันทำบัญชีกลุ่มๆ ไม่ได้ และได้จ่ายค่าหุ้นทั้งหมดคืนให้สมาชิกไปก่อนมีคำสั่งเลิก

ถามว่า จะทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินและชำระบัญชีอย่างไร (กลุ่มไม่มีทรัพย์สินหนี้สิน และลูกหนี้ค้างชำระ)

แนวปฏิบัติ

แจ้งให้ประธานฯ ทำหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงต่างๆ ของกลุ่มเกษตรกร ว่าแต่ละเรื่องเป็นอย่างไรในทุกประเด็น เมื่อได้รับหนังสือชี้แจงจากประธานฯ แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการชำระบัญชีต่อตามข้อเท็จจริง